

សន្ទនាទូទៅ

- Abiotic : នៃផ្នែកដែលគ្មានជីវិត
- Abundance : (1) ចំនួននៃសព្វកាយក្នុងផ្ទៃមួយម៉ែត្រការ៉េ នៃបាតស្ទឹង ទន្លេ ឬផ្លូវទឹក ឬលំនៅដ្ឋាន ធម្មជាតិមួយកំណត់.
(2) ចំនួនសរុបនៃសព្វកាយនៅក្នុងបាតស្ទឹង ទន្លេ ឬផ្លូវទឹក ឬលំនៅដ្ឋានធម្មជាតិ ។ ជាទូទៅ គឺជារង្វាស់នៃសម្បូរភាពប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី និងភាពចម្រុះប្រភេទរបស់វា ដែលត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ សំរាប់កំណត់សុខភាពប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី ។
- Acid mine drainage (AMD) : ការបង្ហូរចេញពី ឬបង្កឡើងដោយការរំលាយផ្ទៃដី ក្នុងជំរៅដី ឬតំបន់ នៃកាកសំណល់ធុងថ្ម ដែលមានជាតិអាស៊ីដខ្ពស់ ជាមួយនឹងបរិមាណលោហៈរលាយច្រើន ឬខ្ពស់ ។ AMD ធ្វើអោយខូចខាតគុណភាពទឹកយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ហើយជារឿយៗ គឺធ្វើអោយពុលដល់ជីវិតក្នុងទឹកទាំងឡាយ ។
- Acid rain : ទឹកភ្លៀងដែលមាន pH ទាបជាង ៥.៦ ។ កំរិតកើនឡើងនៃជាតិអាស៊ីដអាចបង្កឡើងដោយធម្មជាតិ (ដូចជា ដោយសារការបញ្ចេញឧស្ម័ននៅក្នុងពេលមានបន្ទុះភ្នំភ្លើង) ឬដោយការវិខានដោយមនុស្ស (ដូចជា ចំហេះឥណ្ឌូនៈ ឬធាតុឆេះផ្សេងៗ) ។
- Acute : ពាក់ព័ន្ធនឹងការបំពុល គឺជាសភាពពុលដែលចាប់ផ្តើមកើតមានភ្លាមៗ ហើយអូសបន្លាយក្នុងរយៈពេលដ៏ខ្លីមួយ (ជាទូទៅក្នុងកំឡុងពេលពី ៤ ទៅ ៧ ថ្ងៃ ចំពោះត្រី) ។ ចំពោះការឈឺចាប់ គឺវាមានភាពធ្ងន់ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងការធ្វើអោយលេចចេញនូវការឆ្លើយតបមួយយ៉ាងឆាប់រហ័ស ។ អាចប្រើប្រាស់បានសំរាប់ការកំណត់ទាំងឥទ្ធិពលដែលកើតចេញ ឬឥទ្ធិពលដែលឆ្លើយតប ។ រយៈពេលសាកល្បងនៃសភាពពុលនៅក្នុងទឹក (acute aquatic toxicily) ជាទូទៅ គឺ ៤ ថ្ងៃ ឬតិចជាងនេះ ហើយអត្រាស្លាប់ គឺជារង្វាស់ឆ្លើយតប ។ ឥទ្ធិពលនេះដ៏រហ័ស (acute effect) នេះ អាចមានលក្ខណៈស្លូត គ្រោះថ្នាក់ ឬបង្កអោយស្លាប់ ។
- Ad hoc : សំរាប់មូលហេតុពិសេសណាមួយនោះ ។
- Adaptive : ជាទូទៅ គឺជាប្រភេទសត្វ ដែលអាចបន្ស៊ាំខ្លួន ឬការរស់នៅរបស់ខ្លួនទៅនឹងការប្រែប្រួលបរិស្ថានរបស់វា ។ កាលណាប្រភេទទាំងនេះ កាន់តែអាចផ្សំទៅនឹងលក្ខខណ្ឌរស់នៅ និងការចិញ្ចឹមជីវិតកាន់តែខ្លាំង នោះលំនៅដ្ឋានធម្មជាតិ និងភាពធ្ងន់ធ្ងររបស់វាទៅនឹងការវិខានផ្សេងៗក៏កាន់តែធំដែរ ។ នៅក្នុងការគ្រប់គ្រងបរិស្ថានពាក្យ "adaptive " គឺមានន័យថា យុទ្ធសាស្ត្រដែលមានលក្ខណៈរលូន ហើយអាចបញ្ចូលព័ត៌មានថ្មីៗ ទៅក្នុង

យុទ្ធសាស្ត្រ ឬគោលនយោបាយគ្រប់គ្រងមួយ ដែលបានពិនិត្យឡើងវិញ និងបង្កើនគុណភាព ។

Additive : នៅក្នុងការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់ដែលបានពូជផ្តុំគ្នា (Cumulative impacts) គឺបានដល់ការវិវាទជាបន្តបន្ទាប់នៃប្រភពប្រហាក់ប្រហែលគ្នាមួយ ដែលជាយថាហេតុលប់លើសមត្ថភាពនៃប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី ក្នុងការស្រូបយក ឬការទទួលយកការវិវាទនោះ ។

Adsorbable organic halogens (AOX) : សារធាតុ halogens ដែលមាននៅក្នុងសមាសធាតុសរីរាង្គ ដែលត្រូវបានញែកដោយដំណើរការ adsorption នៅលើផ្សែងសកម្ម (activated charcoal) សំរាប់ការវាស់ស្ទង់បរិមាណ halogen ដែលមានខ្លាតជា gcl_2 ក្នុងមួយលីត្រសូលុយស្យុង ។ នៅក្នុងរោងចក្រផលិតម្សៅក្រដាស ធាតុក្លរីន គឺជាសារធាតុ Halogen តែមួយគត់ ដែលត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ក្នុងការវាស់វែងបរិមាណ ហេតុនេះកំហាប់នៃ AOX នៅក្នុងសារធាតុរាវគឺជាការប៉ាន់ស្មានដ៏ល្អប្រសើរនៃកំហាប់រាល់សមាសធាតុសរីរាង្គក្លរ (Chlorinated organic compounds) ទាំងអស់នៅក្នុងវត្ថុរាវនោះ ។

Advective transport : ការផ្ទេរកំដៅធាតុត្រជាក់ ឬលក្ខណៈផ្សេងៗនៃបរិយាកាស ដោយចលនាតាមខ្សែដែក (Horizontal motion) នៃមាសខ្យល់ ។

Aerobic : (1) លក្ខខណ្ឌបរិស្ថានដែលក្នុងនោះមានអុកស៊ីសែន
(2) សព្វកាយដែលចាំបាច់ត្រូវ ការអុកស៊ីសែន សំរាប់ជីវិតរស់នៅ,
(3) ដំណើរដែលអាចកើតមានឡើងបានតែក្នុងលក្ខខណ្ឌ ដែលមានវត្ថុមានអុកស៊ីសែន ។

Alluvial aquifer: ផ្នែកខាងលើបំផុតនៃខ្ពង់ទឹកក្នុងដី ។

Alluvial deposits: កំទេចកំទីដែលហូរនាំមកដោយ ស្ទឹង ទន្លេ ឬផ្លូវទឹកផ្សេងៗ ហើយរងធ្លាក់ចុះបង្កើតបានជាទំនាប លិចទឹកនៅជាប់នឹងទន្លេ ឬផ្លូវទឹកទាំងនោះ ។

Ameliorate : ធ្វើអោយកើនគុណភាព ឬធ្វើអោយស៊ាំ

Amphibian : សត្វឆ្អឹងកងដែលមានឈាមត្រជាក់ ស្ថិតក្នុងថ្នាក់ Amphibia ។ លក្ខណៈមួយចំនួនរបស់វារួមមាន :
1) នៅពេលពេញវ័យរស់នៅលើដី ប៉ុន្តែត្រឡប់ទៅក្នុងទឹកវិញនៅពេលបង្កកំណើត;
2) អាចប្រើប្រាស់ស្បែក និងមាត់សំរាប់បន្តអុកស៊ីសែននៅក្នុងទឹក;
3) ក្រពេញស្បែកគ្មានរោម ស្រកា ឬស្លាប;
4) ស្ថិតញាស់បង្កើនជាកូនញាស់ដែលរស់នៅក្នុងទឹក ។

- Anaerobic : (1) លក្ខខណ្ឌបរិស្ថាន ដែលក្នុងនោះគ្មានវត្ថុមានអុកស៊ីសែន;
 (2) សព្វកាយដែលអាចរស់នៅបាន ដោយគ្មានវត្ថុមានអុកស៊ីសែន;
 (3) ដំណើរការដែលអាចកើតមានឡើងបាននៅក្នុងលក្ខខណ្ឌដែលគ្មានអុកស៊ីសែន ។
- Analyte : ផ្នែកណាមួយជាកំណត់ដែលត្រូវបានវាស់វែងនៅក្នុងការវិភាគគីមី ។ គីមីដែលត្រូវបានគេ កត់សំគាល់ និងកំណត់បរិមាណនៅក្នុងដំណើរការវិភាគសំណាកគំរូ (sample) ។
- Antagonism : បាតុភូតដែលក្នុងនោះ កំរិតពុលនៃល្បាយធាតុគីមីមួយ ទាបជាងកំរិតពុល ដែលបានរំពឹង ទុកចេញពីការបូកផ្សំនៃកំរិតពុលនៃធាតុគីមីនីមួយៗនៅក្នុងល្បាយនោះ ។
- Anthropogenic : បានដល់ការផ្លាស់ប្តូរនៅក្នុងបរិស្ថានបណ្តាលមកពីវត្ថុមាន ឬសកម្មភាពរបស់មនុស្ស ។
- Aquifer : តួអង្គ ឬបន្ទុំ (Body) នៃថ្ម ត្រួស (gravel) ខ្សាច់ដែលជ្រាបទឹក ហើយដែលមាន សមត្ថភាពអាចផ្តុកបរិមាណទឹកដីច្រើន ដែលក្រាបពីក្រោមដោយរូបធាតុមិនជ្រាបទឹក ហើយដែលតាមរយៈបន្ទុំទឹកនេះ (Body) ទឹកក្រោមដីត្រូវបានគេទាញយក ។
- Assessment endpoints : ការសំដែងចេញយ៉ាងច្បាស់លាស់នូវតំលៃបរិស្ថានដ៏ពិតប្រាកដ ដែលចាំបាច់ត្រូវការពារ ។
 Assessment endpoint គឺជាសេចក្តីអធិប្បាយ ឬគោលដៅពាក់ព័ន្ធនឹងលក្ខខណ្ឌ អេកូឡូស៊ី (ដូចជា ឥទ្ធិពលនៃការបង្កកំណើតលើសព្វកាយក្នុងទឹក) ដែលចាំបាច់ត្រូវធ្វើ ការវាយតំលៃ និងការពារ ។ Assessment endpoints ជាញឹកញយតែងតែផ្សារភ្ជាប់ ទៅនឹងការឆ្លើយតបទៅនឹងភាពតានតឹងបរិស្ថាន (Environmental stresses) របស់ ប្រភេទនៅក្នុងអេកូឡូស៊ី ដែលជាអ្នកទទួលរងឥទ្ធិពលជះ (Ecological receptor species) ប៉ុន្តែពួកវាក៏មានផ្នែកខ្លះ ដែលពឹងអាស្រ័យទៅលើលក្ខណៈអេកូឡូស៊ីទាំងនោះ ដែលគេដឹងថា មានតំលៃខ្ពស់សំរាប់មនុស្ស ។
- Assumptions : ការស្មានថាអ្វីមួយពិត ឬជាការពិតនៅក្នុងការបង្កើតគំរូបរិស្ថាន (Environmental modeling) ជាញឹកញយ assumptions ត្រូវបានគេបង្កើតឡើង ឬធ្វើឡើងពាក់ព័ន្ធនឹង ផ្នែក ឬដំណើរការនៃប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីពិសេសមួយ ឬលក្ខណៈគីមី ឬអាកប្បកិរិយា ។ គំរូនេះ ត្រូវបានដាក់អោយដំណើរក្រោម assumptions ឬការសន្មត់ទាំងនេះ ។
- Baseline data : ទិន្នន័យដែលត្រូវបានប្រមូលជាផ្នែកមួយនៃមូលដ្ឋាននៃការវាយតំលៃបរិស្ថាន ។ ទិន្នន័យ ត្រូវបានគេប្រមូល ដើម្បីបន្សុំការយល់ដឹងអំពីបរិស្ថានធម្មជាតិ មុនពេលធ្វើអោយមានការ រំខាន ឬប៉ះពាល់ ។

- Basin : តំបន់ទំនាបដែលគ្មាន ឬមានច្រកបង្ហូរចេញតិចតួចបំផុត សំរាប់ទឹកលើដី. ឧទាហរណ៍ រួមមាន អាង បឹង ឬទន្លេណាមួយ ។
- Benchmark concentration : កំហាប់នៃធាតុឆ្កងចូលណាមួយជាកំណត់ ដែលក្នុងនោះឥទ្ធិពលជះកំរិតណាមួយនោះ ត្រូវបានគេរំពឹងទុក (ឧទាហរណ៍ CL50, LOEC) ។
- Benthic : សាព៌ាងកាយទាំងឡាយណាដែលរស់នៅក្នុង ឬលើកំណកដីល្បាប់នៃលំនៅដ្ឋានធម្មជាតិ ទឹក ឬសមុទ្រ ។
- Benthic invertebrates : សាព៌ាងកាយឥតឆ្អឹងកងទាំងឡាយ (ដូចជា សត្វល្អិត ពពួកខ្យង ខ្មៅ និងពពួកបង្កងសមុទ្រ "crayfish") ដែលរស់នៅលើ ឬក្នុងកំណកដីល្បាប់នៃលំនៅដ្ឋានធម្មជាតិ ទឹក ឬសមុទ្រ ។
- Benthos : បណ្តុំនៃសាព៌ាងកាយមួយចំនួន (រួមមានរុក្ខជាតិ និងសត្វ) រស់នៅក្នុង ឬលើកំណកដីល្បាប់ នៃលំនៅដ្ឋានធម្មជាតិទឹក ។
- Bioaccumulation: ពាក្យទូទៅប្រើសំរាប់អធិប្បាយ អំពីដំណើរការ ដែលតាមរយៈនោះធាតុគីមីទាំងឡាយ ត្រូវបានទាញយកដោយផ្ទាល់ពីទឹក ដោយសាព៌ាងកាយទឹក ។ របៀបនៃការទាញយកនេះ រួមមានការស៊ីចំណី អាហារ និងកំណកដីល្បាប់ ដែលមានផ្ទុកធាតុគីមី ។
- Bioavailable : ផ្នែកនៃបរិមាណសរុប ឬកំហាប់នៃធាតុគីមីមួយប្រភេទនៅក្នុងបរិស្ថាន ដែលប្រើប្រាស់បាន សំរាប់សកម្មភាពជីវៈ ដូចជា ការស្រូបយកដោយសាព៌ាងកាយរស់នៅក្នុងទឹកជាដើម ។ ក្នុងន័យប្រាកដជាងនេះទៅទៀត Environmental availability គឺផ្នែកនៃធាតុគីមី ក្នុងទំរង់ដែលអាចប្រើប្រាស់បាន ដែលសាព៌ាងកាយស្រូបយកពិតប្រាកដ ។
- Biochemical oxygen demand (BOD) : រង្វាស់មួយនៃអត្រា ដែលម៉ូលេគុលអុកស៊ីសែន ត្រូវបានស្រូបយកដោយមីក្រូសាព៌ាងកាយ នៅក្នុងដំណើរការនៃការទំពារបំបែក (Decomposition) ។ BOD ត្រូវបានគេប្រើ ប្រាស់ជាសន្ទស្សន៍មួយនៃការបំពុលទឹក ដោយសារកាកសំណល់សិរាង ហើយត្រូវបានគេ វាស់វែងជាមួយផ្នែកក្នុងមួយលានផ្នែក (ppm) នៃអុកស៊ីសែនរលាយ ដែលត្រូវបានស្រូប យក ។
- Bioconcentration: គឺជាដំណើរការនៃការប្រមូលផ្តុំធាតុគីមីទៅក្នុងសាព៌ាងកាយរស់នៅក្នុងទឹក ដោយផ្ទាល់ពី ទឹក ។ ដំណើរការនេះ រួមមាន ការស្រូបយក (តាមរយៈស្រក់ ឬជាលិកាស្បែក) និងការ បញ្ចេញចោល ។
- Biodiversity : ជាពាក្យ ដែលត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ ដើម្បីពិពណ៌នានូវរាល់ទស្សនៈទាននៃភាពចម្រុះប្រភេទ នៃអេកូឡូស៊ី ជាពិសេស គឺរាប់បញ្ចូលនូវសម្បូរភាពនៃប្រភេទ ភាពស្មុគស្មាញនៃប្រព័ន្ធ

អេកូឡូស៊ី និងនានា ភាពនៃសេនេទិច ។ រង្វាស់ដែលមានទំហំធំ ឬខ្ពស់នៃ biodiversity ជាទូទៅគេចាត់ទុកថា ជាសន្ទស្សន៍បញ្ជាក់អំពីសុខភាពដ៏ល្អប្រសើរនៅក្នុងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី

Biomagnification: កំហាប់ដែលចេះតែកើនឡើង ដោយសារការប្រមូលផ្តុំបន្តិចបន្តួចនៃសារធាតុពុល ដែលមាន ភាពធនខ្លាំង ហើយនៅស្ថេរភាពយូរអង្វែង ក្នុងចង្វាក់ចំណីអាហារ (food chain) ដែល មានជីវជាតិខ្ពស់ ។ ពាក្យនេះ បញ្ជាក់នូវការផ្ទេរធាតុគីមីដ៏មានប្រសិទ្ធិភាពពីចំណីអាហារ ទៅអ្នកស៊ី ហេតុនេះ កំហាប់ធាតុពុលនៅក្នុងចំណីអាហារកើនឡើងពីកំរិតជីជាតិមួយនៃ ចំណីអាហារទៅមួយទៀត ។

Biota : គ្រប់សាព៌ាងកាយមានជីវិតទាំងអស់ (រុក្ខជាតិ សត្វ ផ្សិត និងនីត្រូសាព៌ាងកាយទាំងឡាយ) ដែលមាននៅក្នុងតំបន់នីមួយៗ ។

Biotic : ជាពាក្យបញ្ជាក់នូវផ្នែកមានជីវិតនៃបំប៉នយីមណូល (Biosphere) ឬប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី មួយ ដែលផ្សេងពីបណ្តាផ្នែករូបគីមី ដែលគ្មានជីវិត ។

Breakwater : រចនាសម្ព័ន្ធក្នុងទឹក (ដូចជា ជញ្ជាំង ឬរបាំងមួយ) សំរាប់ការពារកំពុងផែ ឬឆ្នេរសមុទ្រ ពីសំណាក់កំលាំងបោកបក់ពីរលក ។

Calibration : គឺជាការកំណត់បទដ្ឋាន ជាលក្ខណៈប្រព័ន្ធនៃការឆ្លើយតបរបស់ឧបករណ៍ទាំងឡាយ ដែល បានប្រើប្រាស់សំរាប់វាស់ស្ទង់ ឬការព្យាបាលធាតុគីមី ដែលសំរេចលទ្ធផលបានតាមរយៈបែប បទធ្វើអោយស្អាតនៅក្នុងមន្ទីរពិសោធន៍មួយ (clea up procedure) ។ នៅពេល ធ្វើការផ្ទៀងផ្ទាត់ក្រិតតាមខ្នាតរួចនោះ ឧបករណ៍នេះ អាចមានរង្វាស់រង្វាល់ដោយសុក្រិត្យ ភាពមួយ ។

Carnivore : សត្វទាំងឡាយ ដែលស៊ីតែសាច់សត្វផ្សេងៗទៀត (ម៉ាង្សាសត្វ) ។

Carrying capacity: បរិមាណ (ឬទំងន់) របស់សាព៌ាងកាយនៃប្រភេទ និងគុណភាព (ចំពោះសុខភាព) មួយជា កំណត់ ដែលអាចរស់នៅក្នុងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីមួយ ដែលមិនបង្កអោយប៉ះពាល់ ឬខូចខាត ដល់ពពួកនេះ ។

Catastrophic : ការប៉ះពាល់ ឬការរំខានធ្ងន់ធ្ងរ ដែលកើតមានភ្លាមៗ និងវិសាមញ្ញ (មានកំរិតខ្ពស់ កើតឡើងមិនញឹកញាប់ ឬយូរៗម្តង "Low frequency ") ។

Catchment : គឺជាតំបន់ដែលពិទីនោះ ផ្លូវទឹកលើដី ឬប្រព័ន្ធទឹកក្រោមដី ទទួលទឹក ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកនៅក្នុង អាងនៃ បឹង ឬស្ទឹង ទន្លេ ។ Catchment ប្រមូល និងបង្ហូរទឹកចេញតាមរយៈច្រកចេញ

ឬមាត់មួយ ។ ព្រំប្រទល់នៃ catchment ជាទូទៅកំណត់ដោយខ្សែរយះកំពស់ ឬ ឋានលេខានៃតំបន់ខ្ពស់ ។

Chemical precipitation : Precipitate គឺជារូបធាតុ ឬគ្មានប្រហោង ដែលកើតចេញពីសូលុយស្យុង ។ Precipitate កើតជារូបរាងបានដោយសារវាមិនរលាយក្នុងទឹក ។ ជាទូទៅ precipitate ស្រក់ចេញពី បំពង់ទឹក (water column) ហើយបង្កប់ ឬបញ្ចុះទៅក្នុងកំណកដីល្បាប់នៅខាងក្រោម ។

Chlorinated organics: ថ្នាក់នៃអង្គធាតុសមាសមួយ រួមផ្សំឡើងដោយឌីអុកស៊ីន និង PCBs ដែលគេរកឃើញថា មានលក្ខណៈចំលងខ្លះពីអ័រម៉ូន ហើយអាចធ្វើអោយខូចខាតដល់វិធីសាស្ត្រ ដែលជាបទ បញ្ហាធម្មជាតិនៃរូបរាងកាយ (Body's natural method of regulation) ។

Chronic toxicity: ភាពពុល ដែលអូសបន្លាយ ឬបន្តក្នុងរយៈពេលយូរ ។ លទ្ធផលចុងក្រោយនៃ chronic toxicity អាចជាការស្លាប់ ប៉ុន្តែជារឿយៗ ឥទ្ធិពលរបស់វាថា បណ្តាលអោយមានគ្រោះ ថ្នាក់ត្រឹមកំរិតជិតស្លាប់ (sublethal) (ដូចជា ការកាត់បន្ថយសមត្ថភាពបង្កកំណើត ឬការកាត់បន្ថយការ លូតលាស់) ។

Climax vegetation: សហគមន៍រុក្ខជាតិ ដែលមានលក្ខណៈប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីស្ថេរភាពមួយ ។ បន្តនៃរុក្ខជាតិ ទាំងនេះ ជាទូទៅគឺធន់ និងស្ថិតស្ថេរក្នុងរយៈពេលដ៏យូរមួយ ។

Coastline integrity: សុខភាពធម្មជាតិ និងអេកូឡូស៊ីរួមមាន ចំរុះភាពនៃប្រភេទ (species diversity) និងគុណភាពទឹកនៃប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីតំបន់ឆ្នេរមួយ ។

Community : ក្នុងន័យអេកូឡូស៊ី គឺជាសហគមន៍កាយមានជីវិតទាំងឡាយនៃប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីពិសេសមួយ ពោលគឺ ជាពិភពរុក្ខជាតិ សត្វ ផ្សិត និងមីក្រូសាហ្គោល ។

Conceptual model: សេចក្តីអធិប្បាយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬបទបង្ហាញជាក់ស្តែងនៃទំនាក់ទំនង ដែលគេបាន ព្យាករណ៍ទុករវាងផ្នែកអេកូឡូស៊ី និងកត្តាតានតឹងទាំងឡាយនៃបរិស្ថាន (Environment stressors) ដែលវាអាចបង្ហាញអោយឃើញ ឬដឹង ។ Conceptual model ត្រូវបានគេ ប្រើប្រាស់ ជាពិសេស ក្នុងកំឡុងពេលធ្វើការវាយតម្លៃគ្រោះថ្នាក់ ដែលទាក់ទិនទៅនឹង អេកូឡូស៊ី (Ecological risk assessment) ។

Confluence : ចំណុចដែលនៅទីនោះ ចរន្តទឹកហូរនៃអាងទឹកលើដីពីរ (water bodies) (ដូចជា ទន្លេ ស្ទឹង ឬផ្លូវទឹក តូចៗ) ជួបគ្នា ហើយហូររួមគ្នា ។

Contaminant sink : គឺជាប្រព័ន្ធមួយ (ឧទាហរណ៍ តំបន់ដីសើមមួយ) ដែលត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ជាអាង ស្តុកទុកទាំងស្រុងនូវសារធាតុក្រខ្វក់ (Contaminants) ណាមួយជាក់ណាត់ ។ ឬដោយ

ប្រើពាក្យម្យ៉ាងទៀត ធាតុគីមីដែលបង្ករចូលប្រព័ន្ធនេះ មានបរិមាណដ៏ច្រើនលើសលប់ បើ ប្រៀបប្រៀបទៅនឹងបរិមាណធាតុគីមីដែលបង្ករចេញ ។

Conveyance systems: វិធានការណ៍ ដែលគេបានសាងសង់ឡើងក្នុងគោលបំណងបញ្ជូនសមុខទឹក ដែលហូរខ្លាំង (Stom water) ពីចំណុចមួយទៅកាន់ចំណុចមួយផ្សេងទៀត ។ ឧទាហរណ៍ : ប្រឡាយ ភ្លោះធ្វើ អំពិថ្ម ស៊ីម៉ង់ត៍ ឬទំនប់ដាំស្មៅ ។

Cost-benefit analysis: នៅក្នុងន័យ នៃការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន គឺជាដំណើរការនៃការធ្វើតម្លៃ បរិស្ថាន និងសង្គមដែលបានរំពឹងទុកនៃគំរោងមួយ និងផលប្រយោជន៍ ដែលយើងរំពឹងពីង ថា នឹងទទួលបាន ។ cost-benefit analysis ទាមទារនូវការវាយតម្លៃសេដ្ឋកិច្ចនៃ រាល់ការចំណាយទាំងអស់ និងផលប្រយោជន៍ដែលទទួលបាន ដោយបញ្ចូលទៅក្នុងសមីការ ពិសេសមួយ ។ បើទោះជាយ៉ាងនេះក៏ដោយ ក៏ជួនកាលវិធីសាស្ត្រនេះ នៅមានការបរាជ័យ ដោយសារការបាត់បង់ធនធាន និងសង្គមមួយចំនួនមិនអាចអោយគេវាយតម្លៃជាថវិកា បាន ។

Cynical : ភាពមិនទុកចិត្ត ដែលអាចមើលឃើញយ៉ាងពិតប្រាកដនៃធម្មជាតិរបស់មនុស្ស និងហេតុ ផ្សេងៗ ដែលជំរុញពួកគេអោយធ្វើអ្វីមួយ ។

Cytoplasm : ផ្នែកផ្សំ ដែលមានជីវិតនៃកោសិកា ក្រៅពីនុយក្លេអ៊ែរ ។

DDT; (Dichloro-Diphenyl-Trichloroethane, or 1, 1, 1-Trichloro-2,2-bis(p-chlorophenyl) : គឺជាថ្នាំសំរាប់សត្វល្អិតមួយប្រភេទ ដែលមានសារធាតុសរីរាង្គ និងក្នួរ (organochlorinated pestiside) ។ DDT អាចមានជាទម្រង់ p,p'-DDT និងo,p'- DDT ។ ជាទូទៅ DDT បានដល់វត្តមាននៃ DDT ទាំងអស់ ដែលមានទម្រង់មេតាបូលីក បញ្ចូលគ្នា (លើកលែងតែមានករណីបញ្ជាក់ផ្សេងៗពីនេះ) ។ DDT គឺជាថ្នាំគីមី ដែលមាន កំរិតពុលខ្លាំង និងជាអង្គធាតុសមាសដែលមានទម្រង់ធន់យូរអង្វែង ពោលគឺ មិនងាយបែក ធាតុ (Persistem chemical compound) ។

Decomposition : គឺជាដំណើរការជីវៈមួយប្រភេទ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការទំពោរ ឬបំបែកសរីរាង្គស្មុគស្មាញ អោយទៅជាទម្រង់ងាយ ដោយសារពិដ្ឋកាយមួយចំនួន ដែលគេអោយឈ្មោះថា decomposers ដូចជា បាក់តេរី និងផ្សិតជាដើម ។

Deleterious : សារធាតុមួយ (អាចជាសារធាតុមានជីវិត ដូចជា កំណកដីល្បាប់ ឬជាសារធាតុគីមី ដូចជា PCBs) ដែលមានសក្តានុពលអាចធ្វើអោយឈឺចាប់ ឬប៉ះពាល់ដល់មនុស្ស និងបូបរិស្ថាន តាមរបៀបមួយ ដែលគេធ្លាប់ស្គាល់ ឬដែលគេមិនបានគិតទុក ។

- Denitrification : ការបាត់បង់អាសូតតាមរយៈការបំបែកប្រូតេអ៊ីន (ដែលសំខាន់ជាងគេនោះ គឺម៉ូលេគុល អាសូត " N " និងអាសូតអុកស៊ីត " N₂O ") ។ ដំណើរការនេះ គឺធ្វើឡើង ដោយពពួកមីក្រូ សារពិក្ខកាយ (បាក់តេរី) នៅក្នុងលក្ខខណ្ឌបរិស្ថានមួយ ដែលគ្មាន អុកស៊ីសែន ។
- Detrital feeders : ប្រភេទដែលចិញ្ចឹមជីវិត សរីរាង្គស្លាប់នៅស្រស់ ឬរលួយនៃរុក្ខជាតិ ឬសត្វ ។
- Detritus : ផ្នែកតូចៗដែលគ្មានជីវិតរស់នៅនៃបំណែកសរីរាង្គ (សារពិក្ខកាយ និងបំណែកសរីរាង្គស្លាប់ ឬរលួយ) ដែលអាចអណ្តែតនៅលើផ្ទៃទឹក ឬធ្លាក់ចុះទៅបាតបឹង ស្ទឹងទន្លេ សមុទ្រ ។ ល ។
- Dichlorodiphengl : ផលិតផលមួយដែលបានមកពីការបែកធាតុដោយធម្មជាតិនៃ DDT ។
di-chloroethylene (DDE)
- Diffuse : ដំណើរការនៃការធ្វើអោយបែកខ្ញែករំលាយ ឬលាយបញ្ចូលគ្នា ។
- Dioxin : ក្រុមមួយនៃធាតុគីមី ដែលមានចំនួនប្រហែល ៧៥ ប្រភេទនៃគ្រួសារ ក្លរីណូភីតឌី បង់សូឌីអុកស៊ីន (Chlorinated debenzodioxin family) ។ សារធាតុ ២, ៣, ៧, ៨-TCDD គឺត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាទំរង់ដែលមានកំរិតពុលខ្លាំងជាងគេបំផុត ។ គឺជា ផ្នែកទូទៅមួយនៃកាកសំណល់រាវចេញពីរោងចក្រផលិតម្សៅប្រដាស់ ។
- Discount rate : គឺជាអត្រានៃតម្លៃនាពេលអនាគត ដែលត្រូវបានគេបំបែកវាអោយទៅជាតម្លៃក្នុងពេល បច្ចុប្បន្ន ។ Discount rate នៃសង្គម គឺបង្ហាញអំពីការនិយមចូលចិត្តរបស់សង្គមទាំង មូលសំរាប់លទ្ធផលទទួលបាននាពេលបច្ចុប្បន្ន ជាជាងផលទទួលបាននាពេលអនាគត ។
- Discounting : ការបំបែកទឹកប្រាក់សរុបនាពេលអនាគតទៅជាតម្លៃក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន ។ ជាទូទៅការ បំបែកនេះ បណ្តាលធ្លាក់ចុះនូវសារៈសំខាន់ ដែលភ្ជាប់ជាមួយនឹងការសន្សំ និងការបាត់បង់ ក្នុងពេលអនាគត ហេតុនេះគឺធ្វើអោយមានការចាប់អារម្មណ៍លើការប្រើប្រាស់ធនធាន ក្នុង ពេលបច្ចុប្បន្នជាង ។
- Diversity indices: រង្វាស់ផ្សេងៗ ដែលត្រូវបានគេប្រើប្រាស់សំរាប់គណនា ចំរុះភាពនៃប្រភេទរបស់លំនៅដ្ឋាន ធម្មជាតិមួយជាកំណត់ ។ ជាទូទៅ កាលណា diversity indices កាន់តែធំគឺបញ្ជាក់ថា ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីកាន់តែមានសុខភាពល្អ ។
- DNA (Deoxyribonucleic acid) : ម៉ូលេគុលអាស៊ីដនុយក្លេអិចដ៍ស្តុតស្នាញមួយ ។ វាគឺជារូបធាតុសេនេទិចនៃ គ្រប់សារពិក្ខកាយទាំងអស់ ។

- Dominance : គឺជាកំរិតដែលប្រភេទមួយ ឬប្រភេទមួយចំនួនមានភាពលំដាប់លើនៅក្នុងសហគមន៍ ។
Dominance អាចត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ ដើម្បីបញ្ជាក់ចំនួនបាយ័រម៉ាស់ (Biomass) សារៈសំខាន់ ឬគំរូស្លឹក " crown closwre (សំរាប់ប្រភេទដើមឈើ) ។
- Drainage basin : (សូមពិនិត្យមើល ឬអាចនៅត្រង់ពាក្យ " Catchment ") ។
- Draw down : ការបន្ថាបនីវ៉ូ ឬការបង្ហូរទឹកចេញពីអាងស្តុកទឹក (Water bady) ធម្មជាតិ ឬសិប្បនិម្មិត (ដូចជា បឹង ឬ អាងស្តុកទឹកផ្សេងៗទៀត) ។
- Dynamic : កត់សំគាល់ដោយភាពដែលចេះតែបន្ត ជាទូទៅគឺសំដៅលើផលិតភាពសកម្ម ឬប្រែប្រួល ។
- Ecological footprint: រង្វាស់នៃផលប៉ះពាល់ ដែលបណ្តាលពីមនុស្សទៅលើបរិស្ថានធម្មជាតិ ។ គេអាចធ្វើការ គណនា បានដោយគិតជារង្វាស់ចំនួនគ្រួសារចំពោះប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីតំបន់ ឬពិភពលោក ។
- Economic fish : ប្រភេទត្រីដែលតំលៃពាណិជ្ជកម្ម
species
- Ecosystem : គឺជាក្រុមមួយប្រព័ន្ធមានជីវិត និងគ្មានជីវិត ដែលមានអន្តរអំពើទៅលើគ្នាទៅវិញទៅមក បង្កើតបានជាប្រព័ន្ធមួយមានស្ថេរភាព ។ តាមទស្សនៈទានជាមូលដ្ឋាន នោះគឺរាប់បញ្ចូលនូវ ទឹក និងវដ្តនៃជីជាតិ ចរន្តនៃថាមពលតាមរយៈចង្វាក់អាហារ និងបណ្តាញចំណីអាហារ (Food webs) ។ ជាទូទៅប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី (Ecosystem) មួយគឺជាប្រព័ន្ធនៃដំណើរ ការថាមពល និងការបង្កើនជីជាតិ ដែលផ្នែក នីមួយៗរបស់វាពាក់ព័ន្ធនឹងរយៈពេល មួយដ៏វែង ។ គោលការណ៍នៃប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី អាចត្រូវបានគេយកទៅអនុវត្តនៅគ្រប់ កំរិតទាំងអស់ ពីត្រពាំងនីមួយៗរហូតដល់បឹង សមុទ្រ និង ផែនដីទាំងមូល ។
- Ecosystem integrity: គឺជាគុណភាពនៃប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីធម្មជាតិមួយ ដែលត្រូវបានគេគ្រប់គ្រង ឬមិនទាន់គ្រប់ គ្រង ដែលក្នុងនោះដំណើរការជីវធម្មជាតិ ត្រូវបានរក្សាជាអចិន្ត្រៃយ៍ ។ ភាពចម្រុះផ្សេងៗគ្នា នៃសេនេទិច ប្រភេទ និងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី ត្រូវបានធានាសំរាប់ពេលអនាគត ។
- Effects concentration: គឺជាកំហាប់នៃសារធាតុក្រខ្វក់ ដែលនឹងបង្កអោយមានឥទ្ធិពលមួយជាក់ណាត់ (ដូចជា ការ
50 (EC50) ការថយចុះនៃអត្រាភាគរយនៃចំនួនកូនព្យាស់ដែលបានផលិត) ក្នុងកំរិត 50% នៃសារពិដ្ឋ កាយទាំងឡាយដែលបានធ្វើការសាកល្បង ។
- Effluent : គឺជាកាកសំណល់ដ៏ស្អុតស្អាតមួយ (ដូចជា កាកសំណល់រាវចេញពីរោងចក្រឧស្សាហកម្ម ឬទឹក សំអុយ) ដែលអាចត្រូវបានគេទាត់ចោលទៅក្នុងបរិស្ថាន ។

- Effluent plume : ទំហំនៅក្នុងលំហរ (ទាំងតាមខ្នាតបញ្ជី និងផ្ទៃ) នៃកាកសំណល់រាវ ដែលចាក់ចោលនៅ ក្នុងបរិស្ថានទឹក ដែលជាកន្លែងទទួលមួយ ។
- Emergent : រុក្ខជាតិទាំងឡាយ ដែលមានឫសរបស់វានៅក្នុងទឹករាក់ជាមួយនឹងរចនាសម្ព័ន្ធសេសសល់ ផ្សេងៗ (ដើម និង ស្លឹក) នៅលើទឹក ។
- Empirical : ដែលកើតឡើងពី ឬផ្អែកទៅលើការសង្កេត ឬបទពិសោធន៍ ។
- Encroachment : ចេញពីទស្សនៈទានអេកូឡូស៊ី encroachment អាចត្រូវបានគេគិតថា ជាការកើនឡើង នៃឥទ្ធិពលរបស់មនុស្ស ដែលបង្កការរំខាន ឬប៉ះពាល់ទៅលើប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី ឬតំបន់មួយ ។ យោងតាមពាក្យប្រែប្រួលទៀត គឺជាការអភិវឌ្ឍន៍របស់មនុស្ស ដែលសង្កត់បន្ថែមទៀតទៅលើ បរិស្ថានធម្មជាតិ ដែលលំនៅដ្ឋានធម្មជាតិរបស់វាអាចទទួលបាននូវការរីកចម្រើន ឬជួនកាល អាចខូចខាតទាំងស្រុង អាស្រ័យទៅលើសភាពធ្ងន់ ឬស្រាល និងរយៈពេលនៃការរង ផលប៉ះពាល់ ។
- Endangered : ប្រភេទទាំងឡាយ ដែលត្រូវបានគេចាត់ទុកថា កំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ នៃការបាត់បង់ដោយសារ វាមានចំនួនតិចតួចពេក ។
- Endemic : គឺជាប្រភេទក្នុងស្រុក ជាញឹកញយ គឺជាប្រភេទដែលមានកំណើតនៅក្នុងលំដាប់នៃស្ថានភាព ភូមិសាស្ត្រកំណត់មួយ ។
- Endemism : គឺជាស្ថានភាពដែលក្នុងនោះ ប្រភេទមួយត្រូវបានគេកំណត់យ៉ាងតឹងរឹងចំពោះតំបន់ភូមិ សាស្ត្រ ពិសេសមួយជាក់លាក់ ដែលជាលទ្ធផលនៃកត្តាទាំងឡាយ ដូចជា ភាពដាច់ពីគ្នា ឬដាច់ពីគេ ឬការឆ្លើយតប ទៅនឹងលក្ខណៈដី ទឹក លក្ខខណ្ឌអាកាសធាតុ និងបរិស្ថាន ជាដើម ។
- Endpoint : លក្ខណៈប្រែប្រួល (ពោលគឺ ពេលវេលា ប្រតិកម្មចំពោះសាព៌ាកាយទាំងឡាយ ។ល។) ដែលបញ្ជាក់នូវការបញ្ចប់នៃការសាកល្បងមួយ ហើយក៏អាចមានន័យផងដែរថា រង្វាស់ ឬតំលៃដែលលទ្ធផលនៃការសាកល្បងទាញចេញពីលក្ខណៈទាំងនោះ (ឧទាហរណ៍ EC50, LC50) ។
- Endpoints : លក្ខណៈនៃផ្នែកអេកូឡូស៊ីមួយ ដែលអាចទទួលបានឥទ្ធិពលជះដោយសារការដាក់អោយ ទទួលបាននៅក្នុងភាពតានតឹង (Stressor) មួយ ។
- Energy : សមត្ថភាពក្នុងការបំពេញការងារ ។
- Environmental : គឺជាគំរូដែលអាចព្យាករណ៍ កន្លងផ្លូវ និងអត្រាជីវិត ឬផ្ទៃកម្រិតមួយប្រភេទតាមរយៈ

- fate model : បណ្តាញបរិស្ថាន (environmental media) ផ្សេងៗគ្នា ដូចជា ដី ទឹក ឬ សារពិង្គកាយ រស់នៅក្នុងទឹកទាំងឡាយ ។
- Environmental : សារពិង្គកាយទាំងឡាយ ដែលមានសក្តានុពលភាព អាចចូលដោយផ្ទាល់ចំពោះភាពតានតឹង receptors មួយ (ដូចជា ធាតុគីមីក្រខ្វក់) ហើយបំរើជាសន្ទស្សន៍មួយនៃកំរិតនៃការដាក់អោយប៉ះ (exposure) និងឥទ្ធិពលជះ ។ Receptors ដែលគេចាប់អារម្មណ៍ គឺត្រូវបានគេ ជ្រើសរើសជាដំបូង ដោយសារសារៈសំខាន់នៃអេកូឡូស៊ីរបស់វា និងភាពឆាប់រហ័សរបស់វា ចំពោះសក្តានុពលភាពនៃភាពក្រខ្វក់ដែលពាក់ព័ន្ធ ។
- Environmental : ភាពតានតឹងទាក់ទងទៅនឹងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីទាំងឡាយ ឬផ្នែកទាំងឡាយ ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី stressors ដែលបានជ្រើសរើសមួយ ហើយមានសក្តានុពលភាពក្នុងការបង្កផលប៉ះពាល់អាក្រក់ផ្សេងៗ ភាពតានតឹងនេះ អាចជាលក្ខណៈគីមី (សារធាតុសរីរាង្គ ឬអសរីរាង្គទាំងឡាយ) ឬលក្ខណៈ រូប (ភាពជ្រុលខ្លាំងនៅក្នុងលក្ខខណ្ឌធម្មជាតិទាំងឡាយ ឬការបាត់បង់លំនៅដ្ឋានធម្មជាតិ) នៅក្នុងធម្មជាតិ ហើយអាចមានអំពើដោយផ្ទាល់ និង/ឬដោយប្រយោល ។ ភាពតានតឹង នេះក៏អាចពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ធនធាន និងការអនុវត្តន៍ការងារគ្រប់គ្រង ដូចជា វិស័យជលផល ឬវិស័យព្រៃឈើ ។
- Episodic : ការព្យាបាល ឬរឿងរាវដែលកើតមានឡើងជាលក្ខណៈខួប
- EPT : ចំណាត់ថ្នាក់ (Taxa) បញ្ចូលគ្នា ដែលកើតនៅក្នុងពពួក Ephemeroptera (mayflies), Plecoptera (Stoneflies) និង Trichoptera (caddisflies) ។ ការវាស់វែងនេះ ត្រូវបានគេចាត់ទុកថា ជាសន្ទស្សន៍នៃការបំពុលមួយដ៏ខ្លាំង ដោយក្រុម ប្រភេទទាំងបីខាងលើនេះ គឺជាចំណាត់ថ្នាក់ដែលងាយរំភើប (Sensitive) ចំពោះការ បំពុល ។
- Equilibrium : គឺជាប្រព័ន្ធមួយដែលស្ថិតក្នុងភាពលំនឹង ឬស្ថេរភាពជាមួយនឹងការដាក់បញ្ចូល និងដកចេញ (inputs and outputs matching) ។ លក្ខខណ្ឌនៃភាពលំនឹង ឬប្រែប្រួលតិច (Conditions of stasis) ។
- Estuary : អាងស្តុកទឹកនៅតាមតំបន់ឆ្នេរសមុទ្រ ដែលអាចភ្ជាប់ដោយផ្លូវទឹកមួយ ឬច្រើន ទៅនឹង សមុទ្រ ហើយដែលទិន្នន័យទឹកសាប គឺបានមកពីប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកនៅលើដី (Land drainage) លាយឡំជាមួយនឹងទឹកប្រៃ ។ Estuaries ជាទូទៅតែងតែទទួលរង សកម្មភាពទឹកជោរ-នាច ហើយមានតំលៃខ្ពស់ ដែលជាផ្ទាល់ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីមួយ សំរាប់ ជីវិតជាច្រើនប្រភេទ ដែលរស់នៅក្នុងទឹកសមុទ្រ ។

- Eutrophication :** គឺជាជីជាតិធម្មជាតិ ឬជាឃើងយូរជាងការបង្កដោយមនុស្ស ទៅក្នុងអាងស្តុកទឹក ដែលបណ្តាល អោយមានអត្រាផលិតកម្មសារធាតុសរីរាង្គខ្ពស់ ។ Eutrophication បង្កើតអោយមាន ឥទ្ធិពលប៉ះពាល់ផ្សេងៗទៀត (side effects) ជាច្រើនដែលគេមិនបានរំពឹងទុកជាមុន រួមមាន បន្តនៃពពួកស្លែ ដែលមានការលូតលាស់ខ្លាំង (Algal blooms) កំរិតអុកស៊ីសែន ទាបទៅតាមរដូវ និងបន្ថយការរស់នៅនៃត្រី និងពពួកសត្វឥតឆ្អឹងកងរស់នៅក្នុងទឹកផ្សេងៗ ទៀត ។
- Evaporation :** ការបាត់បង់មូលេគុល ដោយសារដំណើរវិប្រប្រួលពីរាវរូបរាវទៅជាឧស្ម័ន ។ ជាទូទៅជា លទ្ធផលនៃការបាត់បង់ទឹក នៅពេលដែលវត្ថុរាវនេះ ត្រូវបានប្តូរទៅជាចំហាយ ។
- Evapotranspiration:** គឺជាចលនានៃទឹកពីដី ឬរុក្ខជាតិមួយៗ និងសហគមន៍រុក្ខជាតិ (Plant communities) ទៅក្នុងបរិយាកាសតាមរយៈការបំភាយជាចំហាយ (Evaporation) នៃទឹកពីដី និងការ បំភាយនៃទឹកតាមរយៈដំណើររស្មីសំយោគ (Transpiration) ដោយរុក្ខជាតិ ។
- Exotic fish species:** គឺជាប្រភេទត្រីទាំងឡាយ ដែលមិនមែនជាប្រភេទក្នុងស្រុក ហើយត្រូវបាននាំចូលពីខាង ក្រៅ ឬពីក្រៅប្រទេស ។ ជួនកាលប្រភេទនាំចូលនេះ អាចប្រជែងរស់យ៉ាងជោគជ័យទៅ លើប្រភេទក្នុងស្រុក ដោយសារវាធន់ទៅនឹងជំងឺផ្សេងៗ (ឬក៏កំណត់ប្រជាសាស្ត្រផ្សេងៗ ទៀត " Population-limiting ") ជាងប្រភេទក្នុងស្រុក ។
- Expected environmental :** គឺជាកំហាប់នៃសារធាតុក្រខ្វក់គីមី ឬជីវៈមួយប្រភេទជាកំណត់ ដែលត្រូវបានគេរំពឹងទុក ជាមុន នៅក្នុងលំនៅដ្ឋានទឹកធម្មជាតិមួយ ។ ECCs អាចត្រូវបានគេវាស់ស្ទង់ដោយផ្ទាល់ តាមរយៈការស្រង់យកសំណាកគំរូនៅក្នុងបរិស្ថាន ដែលជាកន្លែងទទួលរង ឬបានរំពឹងទុក ធ្វើការវិភាគក្នុងមន្ទីរពិសោធន៍ ដោយប្រើប្រាស់គំរូមួយ (Fate models) ដែលផ្អែកទៅ លើមាឌនៃសារធាតុក្រខ្វក់ ដែលបានបញ្ចេញចោល ។
- Exposure :** ប្រតិកម្មដោយផ្ទាល់ (Contact reaction) រវាងភ្នាក់ងារគីមី ភ្នាក់ងារជីវៈមួយប្រភេទ និងប្រព័ន្ធ ជីវៈមួយ (គោលដៅ ឬផ្នែកនៃបរិស្ថាន ដែលទទួលរងឥទ្ធិពលជះ) ។
- Exposure pathways:** ផ្លូវឆ្លងកាត់បរិស្ថានផ្សេងៗ ដែលតាមរយៈនេះភាពតានតឹងមួយ អាចចូលទៅដល់ដោយ ផ្ទាល់ជាមួយនឹងផ្នែកនៃបរិស្ថាន ដែលទទួលរងឥទ្ធិពលជះ (Receptor) ។ ឧទាហរណ៍ : តាមរយៈទឹក (Water column) កំណត់ដីល្បាប់ (Aquatic sediments) ទឹកដែល គេចាត់ចូល (Pore water) ឬតាមរយៈការហូរចូលនៃសារធាតុកាយ ដែលបានទទួលរង ឥទ្ធិពលជះដោយសារធាតុកាយមួយផ្សេងទៀត ដែលមិនទាន់បានទទួលរង ឬប៉ះពាល់ជា មួយនឹងភាពតានតឹង (Stressor) នោះនៅឡើយ ។

- Exposure : គឺជាការប៉ះគ្នាដោយផ្ទាល់នៃភាពតានតឹងបរិស្ថាន (Environmental stressor) ជាមួយនឹងផ្នែកនៃបរិស្ថាន ដែលទទួលរងឥទ្ធិពល (Environmental receptor) ។
- Externalities : គឺជាការចំណាយ ឬផលចំណេញកើតពីប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ចមួយ ដែលធ្លាក់ទៅលើភាគីទី ៣ ហើយមិនត្រូវបានគេយកមកគិតគូរដោយអ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងនោះ នៅក្នុងប្រតិបត្តិការលើកដំបូង ។ ឧទាហរណ៍ ការបាត់បង់ធនធានជលផលនៃភូមិមួយ នៅពេលដែលទំនប់ថ្មីមួយត្រូវបានសាងសង់ឡើង ។
- Extripated : ការលប់បំបាត់ប្រភេទ ឬអនុប្រភេទមួយចេញពីបន្តណាមួយជាក់លាក់ ប៉ុន្តែមិនលប់បំបាត់ពីលំនៅដ្ឋានធម្មជាតិទាំងស្រុងរបស់វានោះទេ ។
- Extrapolation : ការប្រើប្រាស់ទិន្នន័យដែលរកបានដំបូង ដើម្បីធ្វើការព្យាករណ៍បរិមាណពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានៃការស្រាវជ្រាវប្រភេទណាមួយ ឬកន្លែងណាមួយ ។ Extrapolation ត្រូវបានគេអនុវត្តនៅក្នុងលក្ខខណ្ឌ ដែលគ្មានទិន្នន័យពាក់ព័ន្ធនឹងទីកន្លែងសិក្សាស្រាវជ្រាវ ។
- Extrapolation factors : នៅក្នុងការវាយតម្លៃភាពគ្រោះថ្នាក់នៃជីវសាស្ត្រ ការប្រើប្រាស់កត្តាផ្សេងៗនៃ Extrapolation គឺជាវិធីសាស្ត្រមួយ សំរាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពមិនប្រាកដនៅធ្វើការវាយតម្លៃភាពគ្រោះថ្នាក់ដោយគីមី ។ កត្តា Extrapolation ជាទូទៅពាក់ព័ន្ធនឹងការកែតម្រូវនៃចំណុចប៉ាន់ស្មាន ដោយប្រើប្រាស់កត្តាណាមួយ ដើម្បីធ្វើការប៉ាន់ស្មានកំហាប់ដែលអាចទទួលយកបាននៃសារធាតុមួយនៅក្នុងបរិស្ថាន ។
- Faeces : កាកសំណល់របស់មនុស្ស ដែលបានបញ្ចេញចោលពីបំពង់អាហារ ។
- Far-field : នៅក្នុងការត្រួតពិនិត្យបរិស្ថានជលសាស្ត្រ ពាក្យ far-field បានដល់ស្ថានីយ៍ស្រង់យកសំណាក (Sample) ដែលមានទីតាំងនៅប៉ែកខាងក្រោមចំណុច ឬទីតាំងចាក់ចោលកាកសំណល់រាវនៃផ្លូវទឹក ដើម្បីបង្កអោយមានការលាយបញ្ចូលគ្នាយ៉ាងសមស្របនៃកាកសំណល់រាវ និងទឹកដែលហូរ ។
- Fauna : សហគមន៍សត្វនៅក្នុងលំនៅដ្ឋានធម្មជាតិ ឬតំបន់ណាមួយ ។
- Finite : ដែលមានកំរិត ឬកំណត់ ។
- Floodplain : គឺជាតំបន់ទំនាបជាប់ដងទន្លេ ស្ទឹង ឬផ្លូវទឹក ដែលនៅលើនោះទឹកជំនន់តែងតែគ្របដណ្តប់ ។ តំបន់ នេះកើតឡើងកំណកដីល្បាប់ ដែលមានលក្ខណៈធូរ (Unconsolidated material) ដែលជាទូទៅ រងធ្លាក់ចុះពីទឹកជំនន់ក្នុងពេលមុន ។ ទំហំនៃទំនាបលិចទឹកនេះប្រែប្រួលទៅតាមមាឌ ឬទំហំទឹកជំនន់ ហើយហេតុនេះ ទើបវាត្រូវបានកំណត់ដោយទំហំនៃ

តំបន់ជំនន់នីមួយៗ ។ ឧទាហរណ៍ តំបន់ ទំនាបលិចទឹកចំនួន ១០ដង ក្នុងរយៈពេល ១០ឆ្នាំ (10 years floodplain) នឹងត្រូវកំណត់ដោយទឹកជំនន់ ដែលធំជាងគេ ដែលបានកើតឡើងជាមធ្យមរាងរាល់ឆ្នាំម្តង ។

- Flora : សហគមន៍រុក្ខជាតិនៅក្នុងតំបន់ ឬលំនៅដ្ឋានធម្មជាតិណាមួយ ។
- Flux : ចរន្តនៃថាមពលក្នុងទម្រង់មួយ ឬច្រើនចេញពីប្រភពស្តុកមួយ ។ វាអាចជាចរន្តបន្តជាអចិន្ត្រៃយ៍ ឬជាសេរីមួយ ដែលមានការផ្លាស់ប្តូរ ឬប្រែប្រួល ។
- Food chain : ការផ្ទេរថាមពលពីអ្នកផលិតដំបូងគេ (រុក្ខជាតិ) តាមរយៈសាពើងកាយមួយសេរី ឬលំដាប់ដែលជាអ្នកស៊ី នឹងត្រូវបានគេស៊ីបន្ត ហើយដែលសន្មតថា សាពើងកាយនីមួយៗចិញ្ចឹមជីវិតដោយស៊ីតែសាពើងផ្សេងៗទៀតមួយប្រភេទប៉ុណ្ណោះ (ឧទាហរណ៍ វឌ្ឍនកម្មនៃជន្លេនគ្រលីងគ្រលោង ចាប និងស្នាំង) ។ នៅក្នុងដំណាក់កាលនៃការស៊ីថាមពល ត្រូវបានបំបែកជាកំដៅ ដែលកំណត់ចំនួនដំណាក់កាល ឬវគ្គ ឬក៏វត្តជាតិ (Trophic level) នៅក្នុងចង្វាក់អាហារជា ៤ ឬ ៥ ។ មូលដ្ឋាននៃការ ទទួលស្គាល់ចង្វាក់អាហារ គឺពពួកស៊ីចំណីរស់ និងពពួកស៊ីសរីរាង្គស្លាប់ (ពពួកទំពារ ឬបំបែកធាតុ) ។ អន្តរអំពើទាំងនេះ កើតឡើងនៅក្នុងបណ្តាញចំណីអាហារដ៏ស្មុគស្មាញមួយ ។
- Food web : គឺជាឌីណាមិកក្រាមជាទស្សនានៃ ដែលតាងអោយទំនាក់ទំនងនៃការចិញ្ចឹមជីវិតរបស់សាពើងទាំងឡាយនៅក្នុងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីមួយ ។ វាផ្សំឡើងដោយសេរី ឬលំដាប់មួយចំនួននៃចង្វាក់អាហារដែលតភ្ជាប់គ្នាទៅវិញទៅមក ។
- Forecasting : ការព្យាករណ៍ ឬទស្សនាដោយផ្អែកលើព័ត៌មានដែលមានស្រាប់ ។
- Furans : គឺជាក្រុមនៃ Chlorinated Dibenzofurans ជាច្រើន ។ Furan ដែលមានជាទូទៅនោះគឺ នៅក្នុងកាកសំណល់រាវ នៃរោងចក្រក្រដាស ពោលគឺ ២, ៣, ៧, ៨- TCDF Furan ផ្ទុក ម៉ូលេគុលអុកស៊ីសែន តិចជាងចំនួនម៉ូលេគុលអុកស៊ីសែនរបស់ឌីអុកស៊ីន (Dioxin) ចំនួនមួយ ។ សារធាតុ Furans នេះ គឺជាសារធាតុពុល និងមិនងាយបំបែកធាតុ ឬធន់នៅបានយូរក្នុងបរិស្ថាន ។
- Gene pool : គឺជា សែនសរុបទាំងអស់នៃសត្វ ឬរុក្ខជាតិបង្កាត់នីមួយៗនៅក្នុងប្រជាសាស្ត្រ (Population) នៅក្នុងពេលតែមួយ ។
- Generalists : ប្រភេទដែលនិយមចូលចិត្តចំណីអាហារ ឬលំនៅដ្ឋានធម្មជាតិដ៏ទូលំទូលាយ (ឬទាំងចំណីអាហារ និងលំនៅដ្ឋានធម្មជាតិទូលំទូលាយ) ។

- Geology** : វិទ្យាសាស្ត្រដែលទាក់ទិនទៅនឹងប្រវត្តិភពផែនដី និងជីវិតរបស់វា ពិសេសគឺព័ត៌មានដែលកត់ត្រានៅក្នុងសិលាផ្សេងៗ ។
- Greenhouse gases:** ឧស្ម័នសំគាល់ (Trace gases) មួយចំនួននៅក្នុងបរិយាកាស ដែលរក្សាសីតុណ្ហភាពភពផែនដីអោយនៅកំរិតមធ្យម ដែលយើងមានសព្វថ្ងៃនេះ ។ ឧស្ម័នទាំងនេះ ត្រូវបានគេហៅថា "greenhouse gases " ហើយប្រភេទសំខាន់ជាងគេដែលទទួលរងឥទ្ធិពលដោយផ្ទាល់ពីសកម្មភាពរបស់មនុស្ស គឺឧស្ម័នកាបូនិក មេតាន អាសូតអុកស៊ីត និង CFCs-Chlorinated fluorocarbons ដូចជា Freon ។ បរិមាណនៃ greenhouse gas គឺជាលំនឹង ឬតុល្យភាពមួយរវាងអ្វីដែលបញ្ជាក់ថា តើក្នុងល្បឿនលឿនប៉ុណ្ណា ដែលឧស្ម័ននេះ ត្រូវបានបញ្ចេញទៅក្នុងបរិយាកាស (ប្រភព) និងអ្វីដែលបញ្ជាក់ថា តើវាបាត់បង់ទៅវិញនៅក្នុងល្បឿនលឿនកំរិតណាដែរ ។ យើងទាំងអស់គ្នាកំពុងចាប់អារម្មណ៍អំពីអ្វីដែលថា តើសកម្មភាពយ៉ាងដូចម្តេចខ្លះរបស់មនុស្ស ដែលកំពុងធ្វើអោយប្រែប្រួលកំរិតកើតឡើងដោយធម្មជាតិនៃឧស្ម័នកាបូនិក និងមេតាន ។
- Groundwater** : ទឹកដែលកើតមាននៅក្នុងដី ដែលស្ថិតនៅក្នុងចន្លោះប្រហោងលំហរនៃសិលាស្រទាប់ក្រោម និងសារធាតុឧស្ម័ននៃដីស្ថិតនៅជាប់ពីលើសិលាស្រទាប់ក្រោម (Bedrock) នេះ ។
- Habitat fragmentation** : ការប្រែប្រួល ឬការបែកបាក់ខូចខាតនៃលំនៅដ្ឋានធម្មជាតិ ទៅលើជាកោះដាច់ៗពីគ្នា ដែលជាលទ្ធផលនៃការកែប្រែ ឬការបំបែកទេសភាព ដោយការរំខាន ឬប៉ះពាល់ ។
- Habitat sustainability index**: តួលេខដែលត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ក្នុងការកំណត់គុណភាពខ្ពស់បំផុតនៃលំនៅដ្ឋាន ធម្មជាតិនៅក្នុងតំបន់មួយ ។ វត្តមាននៃប្រភេទក្នុងស្រុក និងប្រភេទនាំចូលពីក្រៅ ផ្ទៃដីនៃលំនៅដ្ឋានធម្មជាតិ និងកំរិតនៃផលប៉ះពាល់ គឺជាកត្តាសំខាន់ ក្នុងការកំណត់ភាពស្ថិតស្ថេរក្នុងរយៈពេលវែងនៃលំនៅដ្ឋានធម្មជាតិនៅក្នុងតំបន់មួយ ។
- Hatchery-raised:** ត្រីដែលត្រូវបានគេចិញ្ចឹមនៅក្នុងទ្រុង (Captivity) ជាលក្ខណៈពាណិជ្ជកម្មទ្រង់ទ្រាយធំ ឬការចិញ្ចឹមកូនត្រីជាលក្ខណៈឯកជនទ្រង់ទ្រាយតូច ។ ត្រីដែលមានប្រភពពីកូនត្រីចិញ្ចឹមនេះ អាចបង្កបញ្ហាមួយចំនួនចំពោះត្រីស្តុកក្នុងធម្មជាតិ ដោយសារមូលហេតុជាច្រើនៗ ដែលថាវាអាចគេចចេញ ហើយបង្កាត់ជាមួយត្រីក្នុងធម្មជាតិ ឬត្រីព្រៃ ។ សុខភាព និងភាពរឹងមាំនៃសេនេទិចរបស់ត្រីក្នុងធម្មជាតិ អាចមានគ្រោះថ្នាក់ ដោយសារការបង្កាត់ជាមួយត្រីចិញ្ចឹមគេបានគិតថា ត្រីចិញ្ចឹមមិនមានភាពធន់ទៅនឹងជំងឺ ឬសភាវគតិនៃការរស់នៅដូចគ្នាទៅនឹងត្រីធម្មជាតិឡើយ ។
- Hazard quotient:** រូបមន្តដែលត្រូវបានគេប្រើប្រាស់សំរាប់គណនាការប៉ាន់ស្មាន ភាពគ្រោះថ្នាក់នៃសារធាតុក្រខ្វក់មួយជាក់ណាត់ ។ Hazard quotient (HQ) ត្រូវបានកំណត់ដោយផលចែករវាង

កំហាប់បរិស្ថាន ដែលគេបានរំពឹងទុក (EEC) និងកំហាប់គោល (benchmark concentration "BC ") ។ កាលណា HQ មានតំលៃតូចជាង 1 ($HQ < 1$) នោះ បញ្ជាក់ថា ភាពគ្រោះថ្នាក់មានលក្ខណៈអាចអោយគេទាត់ចោលបាន ។ ម៉្យាងទៀត កាលណា Hazard quotient មានតំលៃស្មើ 1 ($HQ = 1$) នោះ បញ្ជាក់ថា មានវត្តមាន នៃគ្រោះថ្នាក់ ។

Hydrodynamics : ផ្នែកមួយនៃវិទ្យាសាស្ត្រទាក់ទិនទៅនឹងចលនានៃវត្ថុរាវ និងកំលាំងដែលមានអំពើទៅលើ អង្គធាតុរឹង ដែលបានជ្រមុជទៅក្នុងវត្ថុរាវនោះ ហើយនឹងចលនាដែលពាក់ព័ន្ធនឹង អង្គធាតុទាំងនេះ ។

Hydrogeology : ការសិក្សាអំពីចលនានៃទឹកក្រោមដីឆ្លងកាត់សារធាតុដីធម្មជាតិ ។

Hydrologic cycle: បានដល់វដ្តវិលជុំនៃទឹកពីសមុទ្រទៅលើដី និងត្រឡប់វិញដោយរាប់បញ្ចូលរាល់គន្លងផ្លូវឆ្លង កាត់ទាំងអស់ និងដំណើរការទាំងឡាយ ដែលតភ្ជាប់ជាមួយ និងប្រភពស្តុក (Storage) និងចលនានៃទឹក នៅក្នុងភារវរូបទាំងបីប្រភេទ (អង្គធាតុរឹង រាវ និងឧស្ម័ន ឬចំហាយ) ។

Hydrology : វិទ្យាសាស្ត្រសិក្សាអំពីទឹកនៅលើ នៅក្នុង និងនៅពីខាងលើតំបន់មួយនៃភពផែនដី រួមមាន របាយទឹក ការវិលចុះឡើង (Circulation) នៃទឹក លក្ខណៈរូបរូប និងគីមីនៃទឹក ព្រមទាំងប្រតិកម្មនៃបរិស្ថានជាមួយទឹកខ្លួនឯងផងដែរ ។

Hydrophilic : ធាតុគីមីដែលមានកំរិតរលាយខ្ពស់នៅក្នុងទឹក និងមានភាពរលាយទាបនៅក្នុងជាលិកាប្រេង ឬខ្លាញ់ ឬ សារធាតុកំណករង (sediments) ។

Hydrophobic : ធាតុគីមី ដែលមានកំរិតរលាយទាបក្នុងទឹក ហើយមានភាពរលាយខ្ពស់នៅក្នុងជាលិកាប្រេង ឬខ្លាញ់ ។ ធាតុគីមីដែលមានលក្ខណៈ hydrophobic មានដូចជា PCBs និងឌីអុកស៊ីន ជាទូទៅព្រែកដាច់ពីទឹក ហើយរងកកជាកករនៅក្នុងជាលិកាប្រេង ឬខ្លាញ់នៃសព្វកាយ រស់នៅក្នុងទឹកទាំងឡាយ ។

Hypothesis : គឺជាគំនិតអរូបិយ ដែលគេរៀបចំឡើងក្នុងគោលបំណងពន្យល់អំពីបាតុភូតមួយ ដោយផ្អែក លើការសង្កេតដ៏មានកំរិតមួយទៅលើបាតុភូតនោះ ។ Hypothesis អាចអោយគេសាក ល្បួងតាមរយៈការធ្វើពិសោធន៍ ។

Hydraulic gradient: ភាពចោត ឬចំណោតនៃផ្ទៃទឹក ហើយក៏ជាខ្នាតនៃសំពាធទឹក ដែលខុសគ្នារវាងចំណុចពីរ ។

Impermeable : ផ្ទៃលើ ឬភ្នាសមួយ (membrane) ដែលអង្គធាតុរាវ ឬឧស្ម័នមិនអាចជ្រាបចូលបាន ។

- Impervious : ផ្ទៃលើដែលពុំមានសមត្ថភាពអោយជ្រៀតចូលបានដោយអង្គធាតុរាវ ឧស្ម័ន ឬសកម្មភាពរូបសាស្ត្រ ដូចជា ឬសរុក្ខជាតិជាដើម ។
- Infiltration : ចលនានៃទឹកលើដី ទៅក្នុងដី ឬថ្ម តាមរយៈក្របែងបែក ឬចន្លោះប្រហោងផ្សេងៗ ។
- Infiltration capacity: អត្រាអតិបរមា ដែលដី និងថ្ម អាចប្តូរទឹកភ្លៀង ។ វាមានទំនោរថយចុះ នៅពេលដែលសំណើមដីស្រទាប់លើកើនឡើង ។ វាក៏អាស្រ័យទៅនឹងកត្តាមួយចំនួន ដូចជា ទំហំនៃក្រាប៊ីដី (sediment grain size) និងគំរូបរុក្ខជាតិ ។
- Influent : ផ្លូវទឹកនៅប៉ែកខាងលើ ស្រទាប់ទឹកក្រោមដី (water table) ដែលធ្វើអោយបាត់បង់ទឹកទៅក្នុងទឹកក្រោមដី តាមរយៈការជ្រាប ។
- Initial dilution zone (IDZ) : តំបន់ដែលមានការលាយបញ្ចូលគ្នា មុនគេបំផុតនៃកាកសំណល់រាវ ដែលមានចំងាយ ១០០ម ចុះទៅក្នុងទន្លេ និងទំហំមិនលើសពី ៥០ % នៃទទឹងទន្លេ ។
- Interbreeding : ការពាក់គ្នា ឬបង្កាត់គ្នា ដែលមានភាពជិតស្និទ្ធជាងគ្នាមធ្យមនៅក្នុងសារព័ន្ធ (Population) ។ ការបង្កាត់របៀបនេះ អាចបង្កអោយមានលក្ខណៈមិនល្អមួយចំនួន ដូចជាការកាត់បន្ថយនូវទំហំសមស្របនៃសត្វនីមួយៗ ឬសារព័ន្ធ (Population) ។
- Interception : ការទាញយក និងផ្ទុកទឹកនៅលើរុក្ខជាតិ ដែលបន្ទាប់មកវានឹងបំភាយជាចំហាយ ដោយមិនចាំបាច់ធ្លាក់ដល់ដី ។
- Interest : តំលៃប្រាក់ដែលបានបង់ជូន សំរាប់ប្រាក់កម្ចី ឬវិនិយោគ ។
- Inter-generational equity : គំនិតសមស្រប ឬយុត្តិធម៌រវាងជំនាន់ពីរខុសគ្នា នៅពេលគិតគូរពិចារណាអំពីការធ្វើអាជីវកម្ម ឬអភិវឌ្ឍន៍ធនធានធម្មជាតិ ។
- Intermittent : ការរំខាន ឬរាំងស្ទះជាលក្ខខួប ក្នុងដំណើរការ ឬរបៀបរបបសាមញ្ញមួយ ។ នៅក្នុងវិស័យជលសាស្ត្រ ពាក្យ Intermittent គឺបានដល់ស្ទឹង ឬផ្លូវទឹកដែលមានទឹកហូរ តែក្នុងរយៈពេលណាមួយនោះ នៅក្នុងឆ្នាំ ហើយមានពេលខ្លះរឹងស្ងួត ។
- Iterative : គំរូអេកូឡូស៊ីមួយដែលត្រូវបានគេរិយមថាមានលក្ខណៈ Iterative បាននោះ ប្រសិនបើវាអាចត្រូវបានគេផ្សំ និងបង្កើនគុណភាពនៅពេលគេប្រមូលបានព័ត៌មានថ្មីថែមទៀត ។ ដូចគ្នានេះដែរ ទស្សនទាននៃការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន ដែលមានលក្ខណៈបន្ស៊ាំ (Adaptive environmental management) អាចមានលក្ខណៈ iterative បានលុះត្រាតែយុទ្ធសាស្ត្រនៃការគ្រប់គ្រងនេះ អាចប្រែប្រួល និងបង្កើនគុណភាពនៅពេលដែលការយល់ដឹងអំពីអេកូឡូស៊ីកើនឡើង ។

- Karstic : អធិប្បាយអំពីទ្រង់ទ្រាយនៃដីជាមួយនឹងដំណើរការនៃការបំបែកចេញនៃថ្ម ឬសីលា ដែលអាចរលាយបាន ដូចជា ថ្មកំបោរ និងថ្មម៉ាល (Marl) ។ កំណត់លក្ខណៈដោយមានប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹក (Drainage) រូង ឬរុន្ទ (Sinkholes) នៅក្រោមដី ។
- Land tenure : បានដល់សិទ្ធិកាន់កាប់ដីមួយចំណែក ឬមួយប្លង់ ឬសិទ្ធិក្នុងការប្រើប្រាស់ដី (ដូចជា សំរាប់ការធ្វើកសិកម្ម) ។
- Lateral mixing : ការលាយគ្នានៃទឹកតាមខ្សែដេកនៅក្នុងអាងស្តុកទឹក (water body) មួយ ។
- Lethal concentration: 50 (LC50) : កំហាប់នៃសារធាតុក្រខ្វក់មួយប្រភេទដែលនឹងសំរាប់រហូតដល់ ៥០ % នៃសាព៌ងកាយដែលបានធ្វើការសាកល្បង ។
- Lentic zone : ផ្នែកដែលហូរយឺតជាងគេនៃទន្លេ ឬស្ទឹង ដូចជា តំបន់ហូរបញ្ជាស (Baekwater areas) នៅខាងក្រៅតំបន់នៃចរន្តចំបង ។
- Lethal : ដែលបណ្តាលអោយស្លាប់
- Lipid : ម៉ូលេគុលខ្លាញ់ ឬប្រេង
- Limnology : ការសិក្សាជាលក្ខណៈវិទ្យាសាស្ត្រ នៃអាងស្តុកទឹកសាប ដូចជា បឹងជាដើម ។
- Lithology : លក្ខណៈទាំងឡាយនៃសីលា ។ ជាទូទៅគេប្រើប្រាស់វាក្នុងការកំណត់ប្រភេទសីលា ។
- Litter production: ការប្រមូលផ្តុំដោយធម្មជាតិនៃស្រទាប់លើដីក្នុងតំបន់ព្រៃឈើ ។ litter ផ្សំឡើងពីសារធាតុសរីរាង្គដែលមិនទាន់បែបធាតុក្នុងទម្រង់ជាចំណែកនៃដីស្រទាប់លើ (ស្លឹក មែកតូច ដែលបានធ្លាក់ចុះពីតំបន់ស្លឹកនៃដើមឈើ) ។ litter គឺជាប្រភពដំបូងបង្អស់នៃសារធាតុសរីរាង្គចំពោះដីព្រៃឈើ ។
- Lotic zone : គឺជាតំបន់ដែលមានចលនា ឬល្បឿនទឹកលឿនជាងគេនៅក្នុងទន្លេ ឬស្ទឹងមួយ ។
- Lowest obserred: effect concentration (LOEC) : កំហាប់ទាបបំផុតនៃសារធាតុមួយ ដែលបានប្រើប្រាស់នៅក្នុងការសាកល្បងភាពពុល ឬកំរិតពុល ដែលមានផលប៉ះពាល់អាក្រក់ដល់សារព៌ងកាយមួយចំនួន ដែលបានធ្វើការសាកល្បង ដោយប្រៀបធៀបទៅនឹងគោល (Controls) ។
- Magnitute : ទំហំក្នុងលំហរនៃការប៉ះពាល់ ឬការរំខាន ឬនៃកាកសំណល់ដែលបានចាក់ចោល ។

- Mass-balance : គោលការណ៍មួយដែលសន្មតថា សារធាតុក្រខ្វក់ទាំងស្រុងនៅក្នុងទឹកឆ្នែងចាក់ចោល ឬលេចឆ្ងាយដោយចៃដន្យមួយមានឥទ្ធិពលជះស្មើទៅនឹងបរិមាណនៃសារធាតុក្រខ្វក់ ដែលជាយថាហេតុត្រូវបានចាក់ចោលទៅក្នុងទីតាំងផ្សេងៗក្នុងបរិស្ថាន ។
- Matrix methods: ឧបករណ៍សំរាប់ធ្វើការសំរេចចិត្ត (A numerical decision-making tool) មួយដែលជាទូទៅផ្សំឡើង តារាងគណិតវិទ្យា (A rectangular array of mathematic elements) (ដូចជា មេគុណសិកមាសនៃអ៊ែល) ដែលអាចត្រូវបានគេបញ្ចូល ដើម្បីធ្វើផលបូក និងលទ្ធផល ។ ឧបករណ៍ទាំងនេះ អាចត្រូវបានគេប្រើ ដើម្បីវិភាគបរិមាណនៃទំរង់ផ្សេងៗ ។ របស់ទំរើសផ្សេងៗនៃគំរោង ។
- Measurement : គឺជាការពាក់ព័ន្ធដ៏សំខាន់រវាងលក្ខខណ្ឌនៅនឹងទីកន្លែង និងគោលដៅនៃការគ្រប់គ្រង ដែល endpoints បានបង្កើតឡើងដោយការវាយតម្លៃចុងក្រោយ (Assessment endpoint) ។ Measurement endpoints ជួយសំរួលដល់ការវាយតម្លៃបរិមាណនៃ Assessment endpoints ។ Measurement endpoints អាចអោយគេធ្វើការសង្កេតដោយផ្ទាល់លើទីវាល ឬក្នុងមន្ទីរពិសោធន៍ ហើយអាចរួមបញ្ចូលនូវឥទ្ធិពលជះ (អត្រាស្លាប់ភាពមិនប្រក្រតីនៃការបន្តពូជន៍ ឬបង្កកំណើត) ឬធ្វើការវាស់វែងប្រតិកម្មដោយផ្ទាល់ (exposure) ទាំងឡាយ (កំហាប់នៃ សារធាតុក្រខ្វក់នៅក្នុងជាលិកា) ។
- Metabolism : រាល់ដំណើរការគីមីទាំងអស់ ដែលកើតឡើងនៅក្នុងសាព៌ាងកាយទាំងដំណើរការធ្វើសំយោគ និងបំបែកសារធាតុសរីរាង្គ រួមមាន ការរំលាយអាហារជាដើម ។
- Migratory : ការផ្លាស់ទី ដែលជាធម្មតា គឺអាចអោយគេព្យាករណ៍បាន (អាស្រ័យទៅលើប្រភេទដែលរស់នៅក្នុងទឹកនីមួយៗ) ពីតំបន់ ឬអាកាសធាតុមួយទៅតំបន់ ឬអាកាសធាតុមួយផ្សេងទៀត ដោយសារមូលហេតុនៃការស្វែងរកចំណីអាហារ ឬបន្តពូជ ។ល។
- Morphometry : សាខាមួយនៃវិទ្យាសាស្ត្រសិក្សាអំពីអាងស្តុកទឹក (Limnology) ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងរង្វាស់រូបសាស្ត្រនៃបឹងមួយ ឬអាងមួយ ។
- Natural capital : ស្តុកនៃធនធានធម្មជាតិ ដែលអាចផលិតឡើងវិញ ឬមិនអាចផលិតឡើងវិញ ដូចជា ឈើទឹក និង ឥណ្ឌូនៈផ្សេងៗ ។
- Near-field area : តំបន់មួយ ដែលទទួលរងប្រតិកម្មដោយផ្ទាល់ (exposure) ដែលមានកំរិតខ្ពស់ ចំពោះប្រភពនៃសក្តានុពលភាពផលប៉ះពាល់ ប៉ុន្តែ ស្ថិតនៅក្រោមតំបន់ដែលគេបានចាក់កាកសំណល់ចោល (the region of discharge-generated dilution) ។

- No observed effect: concentration (NOEC) : កំហាប់ខ្ពស់បំផុតនៃធាតុមួយនៅក្នុងសារធាតុពុល ដែលបានធ្វើ ការសាកល្បង ដែលគ្មាន ផលប៉ះពាល់អាក្រក់ដល់សារព័ន្ធជីវិត ដែលទទួលបានប្រតិកម្មដោយផ្ទាល់ (the exposed population) ដែលបានធ្វើការសាកល្បង បើប្រៀបធៀបទៅនឹងគោល (controls) ។
- Non-market goods: ទំនិញទាំងឡាយណា ដែលមិនអាចធ្វើការផ្លាស់ប្តូរ ឬទូទាត់ជាប្រាក់បាន ដូចជា ធនធាន ធម្មជាតិជាដើម ។ ពពួកវា ត្រូវបានគេចាត់ទុកថា ជាប្រភេទដែលអាចទាញយកបានដោយ មិនចាំបាច់បង់ប្រាក់ គឺគ្រាន់តែចំណាយតម្លៃនៅក្នុងដំណើរការនៃការទាញយកវាប៉ុណ្ណោះ ហើយការវាយតម្លៃសេដ្ឋកិច្ចរបស់វា គឺមានការលំបាក ។
- Nucleus : ផ្នែកនៃកោសិកាដែលផ្ទុកសែន និងព័ត៌មាននៃសរីរវិទ្យា និងលក្ខណៈពូជ (Heredity) ។
- Nutrient budget: ការពិពណ៌នាមួយ អំពីបរិមាណដែលបានដាក់ បាត់បង់ និងបរិមាណដ៏រដូវ ដូចជា ផ្លូវ កាបូន អាសូត ដែលវិលវល់ ឬចូលទៅក្នុងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីមួយ ។
- Nutrient cycling: គន្លងផ្លូវធរណី ជីវៈ គីមី នៃជីជាតិជីវៈសំខាន់ ដូចជា កាបូន អាសូត និងអុកស៊ីសែន នៅក្នុងជីវៈ បំប៉នីយ័មណូល (Biophere) ។ គន្លងផ្លូវ ឬផ្លូវឆ្លងកាត់នេះ រួមមាន ការស្រូបយកជីជាតិ ការបំបែកជីជាតិ ការប្រើប្រាស់ជីជាតិ និងការបញ្ចេញចោល ដោយ សារពិដ្ឋកាយ "A " ហើយបន្ទាប់មកបញ្ជូនទៅ និងស្រូបយកដោយសារពិដ្ឋកាយ "B " ។
- Nutrient sink : តំបន់ដីសើមដែលមានមុខងារជាឃ្នាំងស្តុកជីជាតិ ឬធាតុគីមីទាំងឡាយ ។
- Opportunistic : ប្រភេទដែលមានលក្ខណៈពិសេស អាចរស់នៅក្នុងក្រុមបរិស្ថាន ដែលគ្មានស្ថេរភាព ឬ ទទួលបានការខូចខាតធ្ងន់ធ្ងរ ។ សារពិដ្ឋកាយប្រភេទនេះ ជាញឹកញយមានទំហំតូចជាង និងអាយុ ជីវិតរស់នៅខ្លីជាងប្រភេទធម្មតា ដែលរស់នៅដោយស្ថេរភាពក្នុងបរិស្ថាន ។ ពពួកអាចបោះ ទីតាំងដំបូងគេបង្អស់នៅក្នុងតំបន់ដែលទើបទទួលបានការខូចខាតថ្មីៗ ។ តែទោះជាយ៉ាងនេះ ក្តី ពពួកវាតែងតែបាត់បង់ទៅវិញនៅក្នុងរយៈពេលដ៏យូរមួយ ។ ឧទាហរណ៍ ប្រភេទរុក្ខជាតិ ស្មៅចង្រៃទាំងឡាយ អាចបោះទីតាំងដំបូងនៅក្នុងតំបន់មួយ ដែលទើបទទួលបានការ កាប់ឆ្ការ ប៉ុន្តែប្រសិនបើកន្លែងនោះ ត្រូវបានគេទុកចោល នោះពពួកដើមឈើធំៗនឹងបោះ ទីតាំងជាយថាហេតុ ហើយធ្វើការប្រជែងរស់យ៉ាងជោគជ័យទៅលើរុក្ខជាតិស្មៅនោះ ។
- Opportunity cost: គឺជាតម្លៃល្អបំផុតនៃតម្លៃជ្រើសរើស ដែលមិនអាចជៀសរួច ដើម្បីការពារតម្លៃនៃ ធម្មជាតិមួយជាកំណត់ ។ ឬម៉្យាងទៀត ផលចំណេញដែលបានមកពីការទាញយក ឬ អភិវឌ្ឍន៍ធនធានមួយប្រភេទ ប៉ុន្តែនេះ គឺជាក្តាដែលមិនអាចជៀសរួច ដើម្បីថែរក្សាធនធាន
- Organochlorine : សមាសធាតុសរីរាង្គមួយ ដែលមូលេគុលរបស់វាមានចំណងគីមីជាមួយធាតុក្រូរ ។ មាន សមាសធាតុ Organochlorine ជាច្រើន ដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងដំណើរការនៃការ

បង្កើរពិណក្រដាសត្រីម (Kraft bleaching Process) នៅពេលណាដែលគេប្រើ ធាតុក្លរ ឬសមាសធាតុដែលមានធាតុក្លរ (ជាទូទៅ គេអនុវត្តនៅក្នុងឧស្សាហកម្មផលិត ម៉្យៅក្រដាស និងក្រដាស) ។ នៅក្នុងធម្មជាតិ មានសមាសធាតុសរីរាង្គ ដែលមានធាតុក្លរ (Chlorinated organic compounds) រាប់ពាន់ប្រភេទ ប៉ុន្តែមានចំនួនដ៏តិចតួច ប៉ុណ្ណោះ ដែលមាននៅក្នុងកាកសំណល់រាវនៃរោងចក្រផលិតក្រដាសត្រីម ដែលគេបាន ធ្វើការកាត់សំគាល់ ។ បរិមាណសរុបនៃធាតុក្លរសរីរៈ (Organic chlorine) គឺជា មធ្យោយមួយ ក្នុងចំណោមមធ្យោបាយជាច្រើន សំរាប់គណនា ឬវាស់ស្ទង់បរិមាណ សមាសធាតុ Organochlorines ប៉ុន្តែមធ្យោបាយនេះ គឺធ្វើការកំណត់ទំហំនៃ ធាតុក្លរ ដែលចងសម្ព័ន្ធគីមីសរីរៈ មិនមែនជាទំហំនៃមូលេគុលសមាសធាតុ Organochlorine នោះទេ ។

- Overexploitation : ការធ្វើអាជីវកម្ម ឬប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិលើសពីសមត្ថភាពផ្តល់យោបល់របស់វា ក្នុង ការកកើតឡើងវិញ ឬទ្រទ្រង់និរន្តរភាព ដោយធម្មជាតិរបស់វា ។
- Oxymoron : ការផ្សំនៃពាក្យពេជន៍ទំនាស់គ្នា ឬមិនស៊ីគ្នា ដូចជា ពាក្យពេជន៍កាចសាហាវ ។
- Parameter : ការប្រែប្រួលផ្សេងៗ ការបញ្ជាក់ន័យ ឬលក្ខណៈរូបសាស្ត្រនៃការកំណត់ ការប្រែប្រួល ឬលក្ខណៈ ដែលត្រូវបានដាក់បញ្ចូលគ្នានូវលក្ខណៈ និងតួនាទីនៃប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីមួយ ។ ជាទូទៅ Parameter មានលក្ខណៈអាចអោយគេវាស់បាន ដូចជា បរិមាណអុកស៊ីសែន រលាយក្នុងទឹកជាដើម ។
- Partition coefficient : អនុបាត (Ratio) នៃកំហាប់លំនឹងរបស់ធាតុគីមីមួយនៅក្នុងវត្ថុរាវពីរប្រភេទ ដែលមាន មាឌស្មើគ្នា ហើយមិនអាចរលាយចូលគ្នាបាន (ដែលមានប៊ូល និងគ្មានប៊ូល) ដែលស្ថិតនៅ ជាប់គ្នា ។
- Peak flows : បរិមាណទឹកហូរខ្ពស់បំផុតនៃស្ទឹង ឬទន្លេ ដែលកើតមាននៅក្នុងឆ្នាំ ឬនៅក្នុងកំឡុងពេលនៃ ព្រឹត្តិការណ៍មានព្យុះភ្លៀង ។
- Pedology : ការសិក្សាជាលក្ខណៈវិទ្យាសាស្ត្រអំពីលក្ខណៈទូទៅ ប្រភព និងចំណាត់ថ្នាក់នៃដី ។
- Percolation : ការហូរនៃទឹក (ឬវត្ថុរាវផ្សេងៗ) ឆ្លងកាត់ដី សីលា ឬតំរង់មួយក្រោមឥទ្ធិពលនៃទំនាញ ផែនដី ហើយនៅក្នុងលក្ខខណ្ឌនៃការឆ្លុះទឹកខ្លះៗ ឬទាំងស្រុង (Partial or complete saturation) ។
- Perennial plants : រុក្ខជាតិដែលបន្តការលូតលាស់ពីមួយឆ្នាំ ទៅមួយឆ្នាំ ។

- Permeability : គឺជារង្វាស់មួយនៃភាពងាយស្រួល ដែលជាមួយនោះខ្សែស្រទាប់ ឬវត្ថុរាវ អាចជ្រាប ឬឆ្លងកាត់ ប្រហោងខ្យល់មួយចំនួននៃសារធាតុមួយ ។ នៅក្នុងដី Permeability នេះ ត្រូវបានគេ កំណត់ដោយទំហំ របៀបតភ្ជាប់ (arrangement) និងសមាសភាពនៃគ្រាប់ដី (Soil particles) និងដោយកំរិតនៃភាពហាប់នៃដី ។
- Perturbation : ការរំខាន
- Ptt : គឺជាតំលៃមួយ ដែលគេក្រិតពីសូន្យទៅ ១៤ ដែលអាចផ្តល់ការវាស់វែងលក្ខណៈអាស៊ីត ឬលក្ខណៈបាសនៃសមាសធាតុ ឬសារធាតុមួយ ។ កាលណាតំលៃ ptt កាន់តែទាបនោះ សមាសធាតុ ឬសារធាតុនោះ កាន់តែមានលក្ខណៈអាស៊ីតខ្លាំង ។ ផ្ទុយទៅវិញកាលណា តំលៃ ptt កាន់តែខ្ពស់នោះ សមាសធាតុ ឬសារធាតុកាន់តែមានលក្ខណៈបាសខ្លាំង ។ សមាសធាតុ ឬសារធាតុ ដែលមានលក្ខណៈ ណឺត គឺមាន ptt ស្មើនឹង ៧ សមាសធាតុ ឬសារធាតុ ដែលមាន ptt មានតំលៃទាបជាង ៧ គឺជាសមាសធាតុ ឬសារធាតុដែលមាន លក្ខណៈអាស៊ីត ហើយសមាសធាតុ ឬសារធាតុ ដែលមាន ptt មានតំលៃខ្ពស់ជាង ៧ គឺជា សមាសធាតុ ឬសារធាតុ ដែលមានលក្ខណៈបាស ។
- Photosynthesis : គឺជាដំណើរការដែលតាមរយៈនោះ រុក្ខជាតិធ្វើការបំប្លែង CO_2 និង H_2O ទៅជា កាបូអ៊ីដ្រាត (Carbohydrates) និងសមាសធាតុផ្សេងៗទៀត ដោយប្រើប្រាស់ជាថាមពល ពីព្រះអាទិត្យ.
- Phreatic zone : ស្រទាប់ក្រោមផ្ទៃលើ ដែលក្នុងនោះរាល់សត្វតតឆ្អឹងកងទាំងអស់ ត្រូវបានបំពេញដោយទឹក ដែលមានសំពាធដែងសំពាធបរិយាកាស ។
- Pioneer species : ប្រភេទដែលមានសមត្ថភាពអាចបោះទីតាំងនៅក្នុងតំបន់ ដែលបានទទួលផលប៉ះពាល់ ឬ ការខូចខាត ដែលជាញឹកញយ មានចំនួនច្រើនលើសលុប និងគ្របដណ្តប់ក្នុងតំបន់ដីធំ ហើយ ដែលរស់នៅក្នុងរយៈពេលយូរ រហូតដល់បានផ្លាស់ទីកន្លែង ដោយប្រភេទផ្សេងៗទៀត តាម រយៈដំណើរការនៃការប្រជែងយកទីតាំង ។
- Piscivoroous : សាព៌ាងកាយដែលចិញ្ចឹមជីវិតនៅលើខ្លួនត្រីផ្សេងៗ ។
- Plant transpiration : ការបាត់បង់ចំហាយទឹកពីរុក្ខជាតិទៅក្នុងបរិយាកាស ។
- Plume : គន្លងផ្លូវចំបង សំរាប់ចាក់ចោលកាកសំណល់រាវ ដែលបែកខ្ញែករំបាត់រំបាយ (Dispersal effluent) ទៅក្នុងតំបន់ទឹកដែលជាកន្លែងទទួល មុនពេលវាត្រូវបានលាយបញ្ចូលគ្នា រហូត ស្មើសាច់ (ពាក្យនេះ ក៏អាចប្រើប្រាស់ចំពោះផ្សេងខ្សែស្រទាប់ ។ល។) ។

- Plume delineation : ការវាស់វែងតំបន់ ដែលកាកសំណល់រាវត្រូវបានលាយច្របល់ និងកំណត់លក្ខណៈដោយទំហំ (Spatial extent) នៃ plume កាកសំណល់រាវនៅក្នុងបរិស្ថានទឹកដែលជាកន្លែងទទួល ។
- Point estimate : តំលៃទោលមួយ ដែលត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ ដើម្បីប៉ាន់ស្មាន ប៉ារ៉ាម៉ែត្រនៃសារធាតុមួយ (Population parameter) ។
- Pollution-tolerant taxa : បានដល់ការប្រើប្រាស់សត្វតតន្តិកកង ដែលរស់នៅក្នុងបរិស្ថានទឹក ជាកត្តាត្រួតពិនិត្យការប្រែប្រួល ។ Pollution tolerant taxa គឺជាប្រភេទទាំងឡាយណា ដែលគេចាត់ទុកថាអាចទ្រាំរស់នៅ និងលូតលាស់នៅក្នុងបរិស្ថាន ដែលមានវត្តមាននៃសារធាតុពុល ។ ភាពច្រើនលើសលប់ Pollution-tolerant taxa (ដូចជា សត្វលឿង) ជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការថយចុះនៃចំនួន Pollution-sensitive taxa ដែលជាទូទៅ ត្រូវបានគេចាត់ទុកជាភស្តុតាងនៃការខូចខាតគុណភាពទឹក ។
- Polychlorinated biphenyl (PCB) : គឺជា ថ្នាក់មួយនៃសារធាតុគីមីសរីរៈ ដែលមានភាពស្ថិតស្ថេរមិនងាយបែកធាតុ (Persistent) ផ្សេងៗគ្នាចំនួន ៧០ប្រភេទ (ផ្សំឡើងពីកាបូន អ៊ីដ្រូសែន និងក្លរ) ដែលប្រមូលផ្តុំបន្តិចម្តងៗនៅក្នុងសរីរាង្គ (Bioaccumalate) តាមរយៈចង្កាក់អាហារ ដែលបង្កអោយមានការបរាជ័យចំពោះការបន្តពូជ និងមហារីក ។ គ្រួសារមួយនៃសមាសធាតុ នៃធាតុគីមីកម្រ (Chemically inert compounds) ដែលមានលក្ខណៈនេះទាបងាយបំបែកជាឧស្ម័ន មិនរលាយក្នុងទឹក និងមានលក្ខណៈអ៊ីសូឡង់អគ្គិសនីខ្ពស់ ។ ការអនុវត្តក្នុងពេលអតីតៈកាលរួមមាន ការប្រើប្រាស់ជាវត្ថុនៅក្នុងជលគតិវិជ្ជា (Hydraulic fluids) កាបូរ ឬបណ្តូរកំដៅអង្គធាតុរាវ អ៊ីសូឡង់អគ្គិសនី (Dielectric fluids) និងជាវត្ថុធាតុដើមសំរាប់ផលិតប្លាស្ទិក (Plasticizers for plastics) សមាសធាតុនេះ ត្រូវបានគេហាមឃាត់ក្នុងបណ្តាប្រទេសច្រើន ក្នុងឆ្នាំ១៩៨០ លើកលែងតែករណីដែលប្រើប្រាស់ជាបន្តិចត្រួត ដែលបាននឹងកំពុងអនុវត្តនៅក្នុងផលិតកម្មឧបករណ៍អគ្គិសនី ។ កាលណាសមាសធាតុនេះ ចូលទៅក្នុងអាងស្តុកទឹកតាមរយៈការលិច ឬធ្លាយ PCB អាចត្រូវបានគេជំរុះដោយការដុត ហើយវាក៏បំភាយទៅក្នុងបរិយាកាស ។ ពពួកនេះ គឺជាឧបករណ៍នៃសារធាតុពុល សរីរៈ ។
- Pore water : ទឹកដែលស្ថិតនៅក្នុងចន្លោះគ្រាប់ដី (Pore water of sediment) ឬប្រហោងខ្យល់នៃដី ។ គេអាចហៅម្យ៉ាងទៀតថា interstitial water ។
- Porosity : ភាពដែលអាចជ្រាបអង្គធាតុរាវ ឬឧស្ម័ននៃសារធាតុមួយ ហើយដែលបានឆ្លុះបញ្ចាំង ឬគិតជាមាឌនៃលំហរ ដែលបំពេញប្រហោងចន្លោះរវាងគ្រាប់ដី (Soil particles) ឬនៅក្នុងសីលាផ្សេងៗ ។ កំរិតនៃ Porosity ជះឥទ្ធិពលលើលទ្ធភាពនៃឧស្ម័ន ឬអង្គធាតុរាវ ធ្វើលចនាឆ្លងកាត់សីលា ឬដី ។

- Post hoc : បន្ទាប់ពីនេះ ដោយហេតុម្យ៉ាងវិញទៀត គឺជាពាក្យដែលត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ជាឧបករណ៍ នៃជំនឿខុស ឬផ្ទុយ គំនិតជំនាស់ ឬគ្រាន់តែជាដំណើរបន្តសំរាប់ទំនាទំននៃហេតុ និងផល ។
- Precipitation : រាល់ទ្រង់ទ្រាយនៃទឹកទាំងអស់ មិនជាអង្គធាតុរាវ (ភ្លៀង) ឬអង្គធាតុធាតុ (ព្រិល ឬ ទឹកកកសំឡី) ដែលធ្លាក់ពីបរិយាកាសទៅដល់ដី ឬគំរូបស្លឹករុក្ខជាតិ ។
- Predatory : សត្វដែលតោង សំលាប់ និងស៊ីសត្វផ្សេងៗទៀត
- Predominant : ១/ មានកំលាំង ឥទ្ធិពល ឬអំណាចខ្ពស់
២/ ដែលមានញឹកញាប់ជាងគេ ឬជាទូទៅ ។
- Primary productivity: អត្រាដែលថាមពល ត្រូវបានផលិតនៅក្នុងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីមួយ ត្រូវបានរក្សាទុកនៅក្នុង ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីនោះ ឬក្រុមនៃសហគមន៍នោះ ។
- Probability : ភាពញឹកញាប់ ដែលព្រឹត្តិការណ៍មួយអាចកើតមាននៅក្នុងចន្លោះពេលមួយ ។
- Productivity : អត្រាផលិត យ៉ូម៉ាស់ (Biomass) ដោយរុក្ខជាតិរស់ជាទំរង់សារធាតុសរីរាង្គ ដែលភាគ ច្រើន ត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាចំណីអាហារ ។
- Qualitative : ដែលជាការអធិប្បាយ ដែលមិនអាចរាប់បាន
- Quantitative : ដែលអាចរាប់បាន ផ្អែកលើការរាប់ ការវាស់វែង ។
- Ramsar : អនុសញ្ញាស្តីអំពី តំបន់ដីសើម ដែលបានចុះហត្ថលេខានៅ Ramsar ប្រទេសអេរ៉ង់ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧១ គឺជាសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលផ្តល់ក្របខ័ណ្ឌ សំរាប់សកម្មភាពថ្នាក់ជាតិ និង កិច្ចសហប្រតិបត្តិការណ៍អន្តរជាតិ ក្នុងការអនុវត្តអនុសញ្ញា និងការប្រើប្រាស់ដីសមស្រប ចំពោះតំបន់ដីសើម និងធនធានរបស់វា ។ រហូតមកទល់បច្ចុប្បន្ននេះ ឈ្មោះនៃអនុសញ្ញានេះ ត្រូវបានគេសរសេរថា អនុសញ្ញា ស្តីពី តំបន់ដីសើម "(Convention on wetlands (Ramsar, Iran, 1971) " ដែលត្រូវបានគេស្គាល់ និងនិយមប្រើប្រាស់ជាអនុសញ្ញា Ramsar "Ramsar Conrention" ។ បច្ចុប្បន្ននេះ មានអនុសញ្ញានេះ មានភាគីចុះកិច្ច សន្យាចំនួន ១២៨ ដែលមានតំបន់ដីសើមចំនួន ១០៩០កន្លែង មានផ្ទៃដីសរុប ៨២,៤ លាន ហិកតា ដែលត្រូវបានគេកំណត់នៅក្នុងតារាងតំបន់ដីសើម ដែលមានសារៈសំខាន់ថ្នាក់ អន្តរជាតិ Ramsar (Ramsar List of Wetland of International Importance) ។

- Raptor : បក្សីដែលស៊ីសត្វផ្សេងៗជាអាហារ ដូចជា ឬទីទុយ ដែលជើងរបស់វាមានក្រចកមុតស្រួច ឬក្រញ៉ាំងមាំសំរាប់ចាប់ចំណី ហើយចំណុះមុតរាងកោងក្រង់កំរាប់ហែកចំណីជាចំណែក តូចៗ ។

- Reburial : ចំណុចចុងក្រោយ ឬចុងបញ្ចប់ដ៏ទូទៅមួយ (Common endpoint) នៃការសាក ពិសោធន៍កំរិតពុលរបស់កំណកដី ឬកំណកកករ (Sediment) ។ ចំនួននៃសាពិក្ខកាយ ធ្វើការសាកពិសោធន៍ ដែលត្រូវបានបង្កប់ ឬបញ្ចូលទៅក្នុងកំណកដីល្បាប់ ឬកំណកកករ ដែលមិនមានសារធាតុក្រខក់ (Clean sediments) បន្ទាប់មកធ្វើការដាក់ដោយផ្ទាល់ ទៅនឹងបរិស្ថាន ដែលមានសក្តានុពលភាពនៃសារធាតុក្រខក់ គឺជាកត្តាចង្អុលបង្ហាញមួយ ដែលអាចបញ្ជាក់ពីកំរិតនៃសារធាតុក្រខក់នៃកំណកដីល្បាប់ ឬកំណកកករ ដែលបានធ្វើការ ពិសោធន៍សាកល្បង ។ កាលណាចំនួន ឬបរិមាណសាពិក្ខកាយ ដែលបានធ្វើការសាក ល្បងពិសោធន៍ (Rebury)នេះ កាន់តែកើនឡើងច្រើននោះ កំហាប់សារធាតុក្រខក់នៅ ក្នុងកំណកដីល្បាប់ ឬកំណកកករ ដែលបានធ្វើការពិសោធន៍នោះកាន់តែមានកំរិតទាប ។

- Recruitment : ចំនួនបន្ថែម ឬការបន្តពូជនៃក្រុមនីមួយៗទៅក្នុងសារព័ន្ធ (Population)

- Reductionist : ទ្រឹស្តីមួយដែលគ្រប់ប្រព័ន្ធស្មុតស្មាញទាំងអស់ អាចត្រូវបានគេយល់យ៉ាងច្បាស់នូវផ្នែក ទាំងឡាយរបស់វា ។ ឬម៉្យាងទៀត ការរុករក ឬស្វែងរក ដើម្បីធ្វើការកាត់បន្ថយទិន្នន័យ ឬបាត់ភូតដែលមានលក្ខណៈស្មុតស្មាញអោយក្លាយទៅជាលក្ខខ័ណ្ឌមួយ ដែលមានភាពងាយ យល់ (Simple terms) ។

- Reference area : តំបន់ដែលមិនបានដាក់ដោយផ្ទាល់ទៅនឹងសក្តានុពលភាពនៃប្រភពបំពុល ប៉ុន្តែមានលក្ខណៈ ធម្មជាតិ ដូច ឬស្រដៀងគ្នាទៅនឹងតំបន់ ដែលត្រូវបានដាក់ដោយផ្ទាល់ទៅនឹងការបំពុល ដើម្បីធ្វើការត្រួតពិនិត្យ ។

- Generation : ធនធានព្រៃឈើ ឬដើមឈើដែលកើតឡើងថ្មីដោយធម្មជាតិ ឬដោយឥទ្ធិពលរបស់មនុស្ស ។

- Remediation : វិធានការណ៍រួប ឬគោលនយោបាយ ដែលប៉ុនប៉ងកាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់បរិស្ថានដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ ទៅលើធនធាន ឬប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីមួយជាកំណត់ ។

- Renewable : ធនធានដីរំទាំងឡាយ ដែលមានសមត្ថភាពអាចកើតឡើងជាថ្មីវិញ ដោយគ្មានកំណត់ (នៅក្នុងកំឡុងពេលមួយនៃមនុស្សមួយជំនាន់ៗ) ដោយសន្មតថា មានការអនុញ្ញាត ឬ ទទួលយកលើបញ្ហានេះ ពីសំណាក់កំលាំងទូទៅនៃបរិស្ថានសង្គម និងនយោបាយ ។

- Replacement cost : លក្ខខ័ណ្ឌទូទៅដែល អាចត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ក្នុងការជួយដាក់ ឬវាយតម្លៃជាប្រាក់លើ ធនធានធម្មជាតិមួយជាកំណត់ ។ ឧទាហរណ៍ តំបន់ដីសើមមានមុខងារជាអាងស្តុកទឹកជំនន់

និងកាត់បន្ថយទឹកជំនន់ ដែលនឹងត្រូវបានកែប្រែជំនួស ប្រសិនបើតំបន់នោះ ត្រូវបានចាក់ដី បំពេញ ឬអភិវឌ្ឍន៍ ។ សង្គម ចាំបាច់ត្រូវតែចំណាយទៅលើការអភិវឌ្ឍន៍ហេតុការណ៍សម្ព័ន្ធ សំរាប់ការពារទឹកជំនន់ ឬជំនន់ដោយទឹកភ្លៀង (Stomwater treatment facilities) ដើម្បីជំនួសអោយការបាត់បង់មុខងារនៃតំបន់ដីសើមនោះ ។ តំលៃជាប្រាក់នៃតំបន់ដីសើម នេះ អាចជាតំលៃនៃការកសាងហេតុការណ៍សម្ព័ន្ធសំរាប់គ្រប់គ្រងទឹកជំនន់នោះ ។

Residence time : គឺជារយៈពេលដែលវត្ថុអ្វីមួយស្ថិតនៅក្នុងកន្លែងមួយ ។ នៅក្នុងការប្រើប្រាស់ថ្នាំសំលាប់សត្វ ល្អិត គឺជារយៈពេលដែលធាតុគីមីនៃថ្នាំសំលាប់សត្វល្អិតនោះ នៅមានឥទ្ធិពល ឬវត្ថុមាន នៅក្នុងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី ។ នៅក្នុងវដ្តនៃជីជាតិ (Nutrient cycling) វាគឺជាពេលវេលា ឬរយៈពេលដែលធាតុគីមីនៃ ជីជាតិនៅមានវត្ថុមាននៅក្នុងអាង (Pool) ឬកន្លែង (Compartment) មួយ ។

Resident : សារពើងកាយទាំងឡាយដែលមានវត្ថុមាននៅក្នុងកន្លែង ឬតំបន់មួយ ។

Reswrce exploitation: ការប្រើប្រាស់ ឬការធ្វើអាជីវកម្មធនធានធម្មជាតិមួយជាតិមួយ ដែលលើសពីសមត្ថភាពនៃ ធនធាននោះ ក្នុងការបន្តពូជ ឬមានវត្ថុមាននៅក្នុងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី ដែលមានសុខភាពល្អ នាពេលអនាគត ។

Retention capacity: បរិមាណទឹកដែលផ្ទុកដោយទំនប់មួយ ។

Retention time : រង្វាស់មធ្យមនៃរយៈពេលមួយដែលទឹកអាចវត្ថុមាននៅក្នុងតំបន់ដីសើមមួយ ។

Riparian : តំបន់ស្ថិតនៅតាមបណ្តោយច្រាំងទន្លេ ឬស្ទឹង ។

Risk estimate : ការបង្ហាញ ឬបញ្ជាក់ថា បរិមាណតាមរយៈប្រូបាប៊ីលីតេ នៃឥទ្ធិពលមិនល្អ ដែលកើតឡើង ពីការដាក់ ដោយផ្ទាល់ទៅនឹងបរិស្ថាន ដែលមានកំហាប់នៃសារធាតុពុលមួយ ។

Saltwater intrusion (Salinisation) : ការរំលោភ ឬហូរចូលនៃទឹកប្រៃទៅក្នុងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីតំបន់ទឹកសាប ដែលជាលទ្ធផលបង្កឡើងដោយការរំខាននៃមនុស្ស ឬធម្មជាតិ ឬកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ ដោយ សកម្មភាពមនុស្ស ។ ការប្រែប្រួល គឺកំហុក ឬរហ័សនៃសមាសភាពប្រភេទ អាចកើតមាន ឡើង ។

Scenarios : ព្រឹត្តិការណ៍មួយលំដាប់ ឬសេរី ដែលគេបានកំណត់ឡើង ដើម្បីធ្វើការពិសោធន៍សាកល្បង ប្រសិទ្ធិភាពនៃគំរូ ឬគោលដៅជ្រើសរើសនៃការគ្រប់គ្រងបរិស្ថានផ្សេងៗគ្នា ។

Sediment grain size: រង្វាស់ទំហំនៃគ្រាប់ដី រាប់បញ្ចូលចាប់ពីថ្មធំៗ (Lager cobbles) ក្រួស (Gravels) គ្រាប់ដីតូចៗ (Finer Clays) និងគ្រាប់ដីល្បាប់ (Silts) ។ ទំហំនៃគ្រាប់ដី គឺជា ប៉ារ៉ាម៉ែត្រដ៏សំខាន់មួយ ក្នុងការត្រួតពិនិត្យនៅពេលធ្វើការកំណត់វត្តមាន ឬបរិមាណនៃ ធាតុក្រខក់មួយនៅក្នុងជីវិតដែលរស់ក្នុងទឹក (Aquatic life) ។ ជាទូទៅ ដីដែលមាន គ្រាប់តូច ហើយសំបូរដោយសារធាតុសរីរាង្គមានសមត្ថភាពបឺតផ្ទុកសារធាតុក្រខក់ច្រើន ។ គ្រាប់ដីតូចមានផ្ទៃខាងក្រៅធំជាងគ្រាប់ធំ បើគិតជាភាគរយទៅនឹងមាឌរបស់វា ។ លើ សរីរាង្គនេះទៀត ធាតុគីមីក្រខក់ជាច្រើនមានទំនោរក្នុងការជ្រៀតចូល ឬតោងភ្ជាប់ទៅ លើកំណកដីល្បាប់ដែលមានសារធាតុសរីរាង្គខ្ពស់ ។

Sediment/water interface : ការជួបគ្នារវាងទឹក (water column) និងកំណកដីល្បាប់នៅបាតក្រោម ឬដែលនៅ ក្នុងទឹក ។

Sentinel species: ប្រភេទដែលងាយមានការរំភើប (sensitive) ចំពោះវត្តមាននៃសារធាតុក្រខក់ណាមួយ ឬការប្រែប្រួលលក្ខណៈរូបណាមួយ ដែលអាចអោយគេប្រើប្រាស់ជាកត្តាចង្អុលបង្ហាញ សន្ទស្សន៍នៃកំរិតធ្ងន់ធ្ងរនៃផលប៉ះពាល់ ។

Sequestered : ការដកចេញ ឬការផ្ទុកសារធាតុមួយ ពីវត្ថុមួយទៅក្នុងវត្ថុមួយទៀត ។ ជាទូទៅសារធាតុ នេះ ត្រូវបានផ្ទេរ ហើយមិនអាចមានវត្តមានសំរាប់ដំណើរការសំរាប់ជីវៈទៀតឡើយ ។ តំបន់ដីសើមអាច sequester ដីជាតិ និងសារធាតុពុល ដោយទាញយកវាពីទឹក (water column) ហើយផ្ទុកវានៅ ក្នុងកំណកដីល្បាប់ និងបាញ់ម៉ាស់នៃរុក្ខជាតិ (Plant biomass) ។

Siltation (Sedimentation) : ការធ្លាក់រងចុះ និងកកគរលើផ្ទៃនៃកំទេចកំទីដី ដែលបានទទួលការហូរច្រោះ ឬរិករិល នៅក្នុងទឹកវែកតូចៗ បឹង ទន្លេ ឬអាងស្តុកទឹកផ្សេងៗទៀត ។ បាតភូត Siltation នៅក្នុងបរិស្ថាន ទឹក អាចមានផលប៉ះពាល់បរិស្ថានដ៏អាក្រក់ ដូចជា ការកាប់ដីបាតទឹក ដែលជាកន្លែងត្រីពង ឬបង្កើន ភាពល្អក់កករ (Turbidity) ដែលអាចប៉ះពាល់ដល់ការ ដកដង្ហើមនៃសាពាងកាយរស់នៅក្នុងទឹកទាំងឡាយ ។

Simulate : ការប្រើប្រាស់ Computer ឬគំរូគណិតសាស្ត្រ (Mathematical model) ដើម្បីធ្វើ ការព្យាករណ៍ឥទ្ធិពលជះចេញពីគោលដៅជ្រើសរើសក្នុងការគ្រប់គ្រង ដោយផ្តល់សមតិកម្ម ដោយសន្មតផ្សេងៗគ្នា អំពីសារព័ន្ធ (Population) ឬធនធាន ។

Slope gradient : គឺជាកម្រិតដែលផ្ទៃរាបនៃផ្ទៃខាងលើ ទ្រេត ឬចោត ប្រៀបធៀបទៅនឹងប្លង់ដេក ។ ឧទាហរណ៍ ចំណោទស្នើរាបស្នើ (Mearly level slopes) មានកំរិតចោត (Stope gradient) ពី 0-៣% ហើយចំណោទខ្លាំង មានកំរិតចោតពី ៣0-៦៥%

- Sludge : សមាសភាពនៃអង្គធាតុរឹង និងអង្គធាតុរាវ ដែលជាលទ្ធផលនៃដំណើរការប្រព្រឹត្តកម្មទឹកសំរុយ ដោយមិនបានទទួលរងនូវការធ្វើអោយខាប់ ដោយប្រព្រឹត្តកម្មរូប ឬគីមី មុនពេលធ្វើប្រព្រឹត្តកម្មទឹកសំរុយ ។

- Sorption : ដំណើរដែលសារធាតុមួយចាប់យកសារធាតុមួយទៀត ។ Sorption កើតមានឡើង តាមរយៈដំណើរការស្រូបយក (Adsorption) (ការកកផ្តុំនៃសារធាតុមួយទៅលើផ្ទៃខាងក្រៅនៃសារធាតុមួយទៀត) ឬតាមដំណើរការ absorption (ដំណើរការដែលមានសារធាតុមួយស្រូបចូលក្នុងសារធាតុមួយទៀត) ។

- Specialists : ប្រភេទដែលមានការនិយមចូលចិត្តចំណីអាហារ និងលំនៅដ្ឋានធម្មជាតិ មិនទូលំទូលាយ (Narrow food and/or habitat preferences) ។

- Species composition : រចនាសម្ព័ន្ធនៃប្រភេទ និងចំនួនឯកតៈ (individuals) នៃប្រភេទនីមួយៗ នៅក្នុងសហគមន៍មួយ ។

- Species richness : ចំនួននៃប្រភេទនៅក្នុងតំបន់មួយ ដោយមិនរាប់បញ្ចូលនូវរបាយរបស់វាឡើយ ។

- Status quo : លក្ខខណ្ឌដែលមានស្រាប់

- Steady state or dynamic equilibrium : គឺជាស្ថានភាពមួយដែលអត្រាប្រវែងរស់លើការស្រូបយកចំណីអាហារ និងការលប់បំបាត់ធាតុគីមីនៅក្នុងសារពិង្សកាយ ជាលិកា ឬប្រព័ន្ធមួយមានតំលៃស្មើគ្នា ។ Steady state ដ៏ជាក់ស្តែងមួយអាចសំរេច ឬកើតមានបាន គឺនៅពេលដែលកំហាប់នៃធាតុគីមីមួយនៅក្នុងជាលិកានៅរក្សាស្ថេរភាព នៅក្នុងកំឡុងពេលនៃការដាក់ដោយឡែក (A continuous exposure)

- Stratification : ពាក្យមួយដែលប្រើប្រាស់បញ្ជាក់អំពីដំណើរការ ឬរយៈពេលដែលតាមរយៈនោះ ទឹកបឹងមួយមានការវិវត្តន៍ទៅជាច្រើនស្រទាប់ផ្សេងគ្នា (strata) ដែលមានដង់ស៊ីតេ និងសីតុណ្ហភាពខុសៗគ្នា ហើយចែកដាច់ពីគ្នា ដោយស្រទាប់ចន្លោះមួយ (Transition zone) ។

- Stratification : របៀបរៀបចំនៃកំណកដី ឬសិលាម្យ៉ាង (Sedimentary rock) ឬដីស្រទាប់ៗ (Strata) ។

- Sublethal : កំហាប់មានតំលៃទាបជាងកំហាប់ដែលអាចបង្កអោយស្លាប់ដោយផ្ទាល់ ។ ការដាក់ដោយផ្ទាល់ទៅនឹងបរិស្ថាន ដែលមានកំហាប់ធាតុពុលមានកំរិត sublethal អាចបង្កឥទ្ធិពលជះដែលមិនសូវមានលក្ខណៈជាក់ស្តែងពេក ដូចជា ធ្វើអោយប្រែប្រួលអាក្សកិរិយា ឬគូនាទិរូបសាស្ត្រនៃការបង្កកំណើត ។

- Submergent L : រុក្ខជាតិទាំងឡាយដែលចាក់ឬស ឬលូតលាស់នៅក្នុងកំណកដីល្បាប់នៅបាតទឹកសាប ឬទឹកប្រៃ ។
- Succession : ការប្រែប្រួលរូបសាស្ត្រ (Dynamic) មួយលំដាប់ ឬសេរី នៃមុខងាររចនាសម្ព័ន្ធ និងសមាសភាពនៃប្រភេទនៅក្នុងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីមួយ ក្នុងរយៈពេលមួយ ។ ជាលទ្ធផលក្រុមមួយនៃសាព៌ាងកាយធ្វើការប្រែប្រួលយ៉ាងជោគជ័យលើក្រុមមួយទៀត ឬផ្សេងៗទៀត តាមរយៈតំណាក់ការមួយចំនួន ដែលធ្វើអោយក្រុមនេះ មានសក្តានុពលជាសហគមន៍ធម្មជាតិ (A potential natatal community) ឬហៅម៉្យាងទៀតថា climax stage
- Sustainable yield : បរិមាណនៃធនធានមួយជាក់លាក់ ដែលអាចផលិតជាអចិន្ត្រៃយ៍ដោយចីរភាព ក្រោមវិធីសាស្ត្រគ្រប់គ្រងមួយ (ដូចជា ការកំណត់អត្រាដកហូត ឬប្រមូលផល អោយស្មើគ្នាទៅនឹងអត្រាផលិតដោយធម្មជាតិ) ។ តួលេខនៃទិន្នផលដោយនិរន្តរភាព សំរាប់រយៈពេលវែងមួយ (ឧទាហរណ៍ បរិមាណលើដែលបានកាប់រំលំ) ដែលគេអាចជ្រើសរើស ដើម្បីអោយស្របគ្នាទៅនឹងការគ្រប់គ្រង ដែលបានកំណត់ទុកជាមុន និងគោលដៅនៃសង្គម ។
- Synergism : បាតុភូតមួយដែលក្នុងនោះ កំរិតពុលនៃល្បាយធាតុគីមីមួយចំនួនមានទំហំធំជាងកំរិតពុលដែលបានរំពឹងទុក ដោយគិតចេញពីការបូកបញ្ចូលគ្នានូវកំរិតពុលនៃធាតុគីមីមួយៗ ដែលមានវត្តមាននៅក្នុងល្បាយ ។
- Synthesize : ការផ្សំគ្នានូវធាតុផ្សំនីមួយៗ អោយទៅជាសមាសធាតុមួយ (A unified whole) ។ ជាពិសេស គឺដំណើរការនៃការចងសម្ព័ន្ធសមាសធាតុគីមីពីសារធាតុ ដែលផ្សំឡើងដោយប្រតិកម្មគីមីមួយ ឬច្រើន ។
- Taxa richness : ចំនួននៃថ្នាក់នីមួយៗ (Individual taxa) ដែលបានប្រមូលនៅស្ថានីយ៍ស្រង់សំណាកគំរូ (Sampling station) ។ តួលេខនេះ អាចជាតំណាងនៃសម្បូណ៌ភាពមធ្យមមួយ (A mean richness) ឬសម្បូណ៌ភាពនៃក្រុម ឬសហគមន៍មួយ (A pooled richness) ។
- Temporal : នៃ ឬទាក់ទិនទៅនឹងរយៈពេល ឬពេលវេលា ។
- Terrestrial : នៃ ឬពាក់ព័ន្ធនឹងដី ។ សាព៌ាងកាយ ដែលលំនៅដ្ឋានធម្មជាតិសំរាប់ការលូតលាស់បន្តពូជ និងរស់នៅរបស់វានៅលើ ឬក្នុងដី ។
- Tiering : នៅក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រនៃការវាយតម្លៃបរិស្ថាន ពាក្យ "Tiering" បានដល់ស្រទាប់ជាន់លើគ្នានៃការវាយតម្លៃ (An overlapping layer in the assessment) ។ នឹងម៉្យាង

ទៀតពាក្យ "Tiering" ដំណាក់ការខុសៗគ្នានៅក្នុងការវាយតម្លៃគោលនយោបាយ ដែលត្រូវត្រួតត្រាទៅវិញទៅមក ។

Tolerance : សមត្ថភាពនៃសារពាង្គកាយមួយក្នុងការទ្រាំ ឬទប់ទល់ទៅនឹងលក្ខខណ្ឌបរិស្ថានមិនល្អ ឬ ផ្សេងៗទៀត សំរាប់ការដាក់ដោយផ្ទាល់របស់វា នៅក្នុងរយៈពេលវែងមួយគ្មានកំណត់ ហើយមិនស្លាប់ ។

Tolerant species : ប្រភេទដែលមានសមត្ថភាពខ្ពស់ក្នុងការបន្តរស់ក្រោមលក្ខខណ្ឌ ដែលមានឥទ្ធិពលអាក្រក់ (Injurious effects) នៃលក្ខខណ្ឌបរិស្ថានមិនល្អមួយ ។

Tota organic carbon (TOC) : រង្វាស់បរិមាណរូបនៃសារធាតុសរីរាង្គ ដែលមានវត្តមាននៅក្នុងសំណាកគំរូ ដែលជា អង្គធាតុរាវ ឬកំណកដីល្បាប់មួយ (A liquid or sediment sample) ។ វាគឺជា ផលបូកនៃកាបូនសរីរៈដែលរលាយ និងកាបូនសរីរៈដែលមិនរលាយ (Particulate Organic Carbon) ឬកាបូនសរីរៈដែលអណ្តែត (Suspended organic carbon)

Toxicity : សក្តានុពលដែលមាននៅក្នុងសារធាតុជីវៈ ឬគីមីមួយ ក្នុងការបង្កឥទ្ធិពលអាក្រក់ទៅលើ សារពាង្គកាយមានជីវិត នៅពេលដែលសារពាង្គកាយនោះ ត្រូវបានដាក់ដោយផ្ទាល់ទៅ លើសារធាតុនោះ ។

Toxicity test : មធ្យោបាយដែលតាមរយៈនោះ កំរិតពុលនៃធាតុគីមី ឬសមាសធាតុផ្សេងៗទៀត ដែលបាន ធ្វើការពិសោធន៍ ត្រូវបានគេកំណត់ ។ ការធ្វើពិសោធន៍សាកល្បងអំពីកំរិតពុល ត្រូវបាន គេប្រើប្រាស់ ដើម្បីធ្វើការវាស់ស្ទង់កំរិតនៃការឆ្លើយតប (degree of response) ដែល បានបង្កើតឡើងតាមរយៈការដាក់ដោយផ្ទាល់ ទៅនឹងកំរិតនៃកត្តាជំរុញ (Stimuls) ឬ កំរិតនៃសារធាតុគីមីពិសេសណាមួយ ។

ការធ្វើពិសោធន៍សាកល្បងកំរិតពុលអាចត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ ដើម្បីវាស់ឥទ្ធិពល ប៉ះពាល់នៃសារធាតុមួយទៅលើក្រុមសារពាង្គកាយមួយប្រភេទ ដែលបានជ្រើសរើសនៅ ក្រោមលក្ខខណ្ឌកំណត់មួយ ។ ការធ្វើពិសោធន៍សាកល្បងកំរិតពុលនៅក្នុងទឹក ជាទូទៅ អាចវាស់ a) សមាមាត្រនៃសារពាង្គកាយដែលទទួលរងឥទ្ធិពល ឬ b) កំរិតនៃឥទ្ធិពលជះ បន្ទាប់ពីការដាក់ដោយផ្ទាល់ទៅនឹងសារធាតុមួយជាកំណត់ ដែលគេធ្វើការសាកល្បង (ឧទាហរណ៍ សំណាកគំរូនៃកំណកដីល្បាប់ ឬកាក សំណល់រាវ) ។

Tracers : សារធាតុទាំងឡាយដែលគេប្រើប្រាស់នៅក្នុងការសិក្សាទំហំនៃតំបន់ដែលទទួលរងកាក សំណល់រាវ (Plume delineation study) ដើមកំណត់ទំហំក្នុងលំហនៃតំបន់ ដែលជា ល្បាយកាកសំណល់រាវ ដែលបានចាក់ចោល ។ Tracers អាចត្រូវបានគេវាស់ស្ទង់

រួចជាស្រេច នៅក្នុងទីវាលក្នុងកំហាប់ទាបមួយ និងអាចត្រូវបានគេដាក់ចូលក្នុងអត្រាស្ថេរ មួយ ។ សារធាតុចង្កុលពណ៌ Fluorescent គឺជា Trader ដែលត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ ជាទូទៅ ។

- Transformation rate : អត្រាដែលធាតុគីមីធ្វើការបំប្លែងទ្រង់ទ្រាយនៅក្នុងតំបន់ដីសើម ។ ការឡើងចុះកំរិតកំពស់ ទឹក និងការស្រូបយកជីជាតិ អាចជះឥទ្ធិពលទៅលើ transformation rate នេះ ។
- Transformer : តំបន់ដីសើមដែលធ្វើការបំប្លែងធាតុគីមី (ឧទាហរណ៍ ពីមានលក្ខណៈរលាយអោយទៅជា កករ ឬអង្គធាតុរឹង) ប៉ុន្តែមិនបានធ្វើអោយប្រែប្រួលដល់បរិមាណធាតុគីមីដែលចូល ឬចេញ ពីតំបន់ដីសើមឡើយ ។
- Translocation : ចលនាដ៏សកម្មនៃសារធាតុរលាយមួយពីផ្នែកមួយនៃរុក្ខជាតិទៅកាន់ផ្នែកផ្សេងទៀត ។
- Tributary : ជាទូទៅគឺជាផ្លូវទឹកតូចៗ ដែលហូរចាក់ទៅផ្លូវទឹកមួយផ្សេងទៀត ដែលមានទំហំធំជាង ។
- Trophic level : កំរិតនៅក្នុងចង្វាក់អាហារ ដែលនៅកំរិតនោះ សាពើងកាយទាំងឡាយអាចរស់នៅដោយ និរន្តរភាព ។ ពាក្យនេះក៏អាចមានន័យថា កំរិតចិញ្ចឹមជីវិត ដែលថាមពលអាចបញ្ជូនក្នុង រយៈពេលនៃចលនារបស់វាឆ្លងកាត់ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីមួយ ។
- Uncertainty : តាងអោយភាពខ្លះចន្លោះនៃទិន្នន័យ ឬការខ្វះខាតព័ត៌មាននៅក្នុងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរៀបចំ គំរូមួយ (A modeling effort) ។ uncertainty អាចកើតឡើងពីការខ្វះខាតចំណេះ ដឹងអំពីអ្វីដែលថា តើប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីមួយមានមុខងារយ៉ាងដូចម្តេច បរាជ័យភាពក្នុងការ កំណត់ប៉ារ៉ាម៉ែត្រផ្សេងៗ ការមិនអាចមើលឃើញនូវឥទ្ធិពលជះបន្ទាប់បន្សំ ។
- Understory : ដើមឈើតូចៗ និងគុម្ពាត ដែលដុះលូតលាស់នៅក្រោមគំរូបស្លឹកនៃដើមឈើធំៗ
- Uptake : ដំណើរការមួយ ដែលតាមរយៈនេះ សារធាតុផ្សេងៗ ឬចំណីអាហារ ឬជីជាតិ ត្រូវបានស្រូប បញ្ជូលទៅក្នុងខ្លួន សាពើងកាយដែលរស់នៅក្នុងទឹក ។
- Validation : ការសាកល្បងនៃគំរូមួយ ដោយធៀបទៅនឹងភាពពិតជាក់ស្តែង ។ ការបញ្ជាក់បន្ថែម (Confirmation) តាមរយៈការត្រួតពិនិត្យ ឬការផ្តល់ភស្តុតាងនៃកម្មវត្ថុបញ្ជាក់ថា ឧបករណ៍មួយសំរាប់គោលដៅប្រើប្រាស់មួយជាក់ណាត់ មានសុក្រិតភាព ឬត្រឹមត្រូវ ។ អាចមានន័យថា ជាដំណើរការមួយ ដែលតាមរយៈនោះទិន្នន័យបរិស្ថានត្រូវបានកំណត់

ដោយអង្គការពិភពលោកក្នុងតំបន់បំណងបំពេញ ឬបញ្ចប់ (ពោលគឺ ពាក់ព័ន្ធនឹងអ្វី ដែលគ្មានការកែប្រែបន្តទៀត) ហើយដើម្បីទទួលបានតំលៃរបស់វា សំរាប់ការប្រើប្រាស់ ដែលបានគ្រោងទុក ដែលត្រូវបានអធិប្បាយទាំងគុណភាព និងបរិមាណ ។

Value : តំលៃទទួលបានដ៏សមស្រប ឬសមាមាត្រនៃទំនិញសេវាកម្ម ឬថវិកាសំរាប់វត្ថុមួយដែល ត្រូវបានគេដោះដូរ ។ 2) តំលៃជាប្រាក់នៃវត្ថុមួយ ពោលគឺ តំលៃទីផ្សាររបស់វា ។ 3) តំលៃការប្រើប្រាស់ ឬសារៈសំខាន់នៃទំនិញមួយ ឬធនធាន ឬសេវាបរិស្ថាន ។

Water budget : តុល្យភាពនៃទឹកដែលហូរចូល និងហូរចេញ នៅក្នុងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីតំបន់ដីសើមមួយ ។

Water column : ជំហរនៃទឹកតាមបែបទស្សន៍ទាន (A conceptual column of water) ពីផ្ទៃលើនៃ ទឹកបឹងរហូតដល់បាតបឹង ដែលជាកំណកដី ។

Water table : កំរិតខ្ពស់ជាងគេនៅក្នុងដីនៃទឹកក្រោមដី ។ water table បង្កើតជាព្រំប្រទល់រវាងតំបន់ ដែលឆ្អែតដោយទឹក (Zone of saturation) (គ្មានអុកស៊ីសែន) និងតំបន់ដែលមាន ប្រហោយខ្យល់ (Zone of aerating) (មានវត្ថុមានអុកស៊ីសែន) ។

Water-octanol coefficient (Kow) : ទំនោរបស់ធាតុគីមីមួយក្នុងការរលាយចូលជាផ្នែកមួយក្នុងជាលិកាខ្លាញ់ នៃ សារពិភ្នំកាយមួយ ។ ឧទាហរណ៍ ធាតុគីមីដែលមានមេគុណ Kow ធំមានទំនោរជាកកផ្តុំ (Accumutate) នៅក្នុងជាលិការបស់ត្រី ជាងធាតុគីមីដែលមានមេគុណ Kow តូចៗ ។

Watershed : សូមអានពាក្យ Catchment ។

Wetland hydroperiod : គំរូនៃកំរិតកំពស់ទឹកទៅតាមរដូវនៃតំបន់ដីសើមមួយ ការឡើង និងចុះ នៃកំរិតកំពស់ទឹក ក្នុងតំបន់ដីសើមមួយ ។

Zone of effluent mixing : ទំហំក្នុងជំហរនៃកាកសំណល់រាវ ដែលបានចាក់ចោល ឬ Plume ។ ទីតាំងនិងបង្រៀង ពង្រាវកំហាប់ (Dilution gradient) នៃកាកសំណល់រាវដែលបានចាក់ចោល ដែលអាច អោយគេធ្វើការកំណត់នៅក្នុងតំបន់នៃល្បាយកាកសំណល់រាវ តាមរយៈ a plome delineation study ។ The zone of effluent mixing អាចប្រែប្រួល ផ្អែកទៅ លើការកែប្រែ ឬការប្រែប្រួលនៃកាកសំណល់ដែលចាក់ចោល និងលក្ខណៈនៃបរិស្ថាន ដែល ជាកន្លែងទទួល ។